

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

La volta al món del "Graf Zeppelin"

L'aviació ha tingut i conserva els seus romàntics. Aquells homes que somniaven travessar l'espai i mantenir-se flotants com un núvol, amb els seus definitivament allunyats de la terra, que frissaven per aconseguir llur desideratium del volar — suspensió apacible i acoixinada, en mig d'un aire tot fragàncies i ventijol, i les estampes policromades giravoltant dessota d'ells — han es-

Per ara, i això ens dol, l'aire és insegur en el camí d'Amèrica. El dirigible «R 34» anà en 1919 d'Escòcia a Long Island en 108 hores. En 1924, el zeppelin «R. 111», més tard «Los Angeles», emprava 80 hores per anar d'Alemanya a Estats Units. En 1928 el «Graf Zeppelin» feia el mateix trajecte en 111 hores 45 minuts. I en el mes que correm ho efectuava en 93 hores i mitja.

Els dijous blancs

LES DONES QUE LLEGEIXEN PROUST

A la Sra. C. C. de M.

Tenim dades exactes sobre els més notables lectors de Proust a Barcelona. Per això sabem que entre ells hi ha unes quantes dones, intel·ligents, simpàtiques i distingides, sense cap senyal exterior ni tampoc cap deformació mental que les pugui fer incloure en aquella antipàtica denominació d'intellectual que, sobretot tractant-se de dones, és una qualificació completament pejorativa.

Als que no ens interessa solament el Temps perdut i el Temps trobat, sinó també el seu autor, la seva correspondència i el que s'escrivi sobre ell i la seva obra, la notícia no ens pot desplaure, com desplaure, segurament, al senyor Rucabado, que creu de bona fe en la col·laboració efectiva de Proust i el diable en persona, que no és pas un col·laborador com se'n poden trobar cada dia.

Aquest fet, el d'haver-hi lectors de Proust, almenys per les nostres observacions personals, és independent de l'esnobisme. Cal dir que si en fos dependent tampoc hi veuríem cap mal, ja que un esnobisme per les coses bones és preferible a un esnobisme per les insanitats. I, encara, l'esnobisme, com va entendre-ho Carles Soldevila, és una disposició d'esperit elogiabile ben sovint.

En el fons del fons, Marcel Proust és un xafarder de geni. ¿Potser per això les dones que l'han començat l'han seguit fins al capdavant? La suposició és absurda, basada en un prejudici gratuït. L'home és tan xafarder com la dona; en l'únic on hi ha alguna variació és en el tema de les xafaderies, i, encara, potser més en la manera d'enfocar el tema que no pas en aquest mateix.

Desgraciadament, no ens podem estendre sobre un punt tan interessant com aquest del xafarderia, perquè comporta moltes distincions a fer per a les quals no tenim espai i perquè no tenim cap necessitat de justificar, per exemple, la secció del nostre setmanari que es troba precisament a mà dreta d'aquesta nota.

Diguem, això sí, que la xafarderia, ben administrada, és una de les qualitats més estimables per a la vida social i que pot convertir-se en una exercici psicològic de primer ordre. La prova, l'obra de Proust, on la trama és a penes existent i l'anècdota reduïda al mínim.

Però unes xafaderies que ocupen tants volums i sobre persones desconegudes, és evident que no poden interessar per elles mateixes, ni tan sols per la minuciositat descriptiva d'allò que les dones afecionen, els vestits i la decoració, per exemple.

Explicar, doncs, el fet que Proust hagi trobat lectors — i unes lectores que li hauria agradat molt de conèixer — gràcies a un argument tan simplista, és acontentar-se amb raons còmodes però inexactes. L'explicació cal cercar-la únicament en una qüestió de bon gust literari, i aquesta explicació té l'avantatge d'ésser alhora veritable i honorable.

C.

MIRADOR INDISCRET

Visca la documentació!

El senyor Eduard Nicol és el redactor del «Dietari escènic» de La Veu. És aquell que va traduir *bagne* i *bagnards* per bany i banyistes, respectivament.

Però es veu que no li ve pas d'una ficada de peus (aquella a què ens referim va ésser doble; els lectors de MIRADOR ja ho saben).

El senyor Nicol, doncs, sempre tan al corrent, deia l'altre dia:

«No fóra impossible que aquest hivern rebéssim la visita de Bernard Shaw. El senyor Canals, empresari de Novetats, té molt d'interès a fer-lo venir. Tot serà que l'illustre americà vulgui fer el viatge.» (El subratllat és nostre.)

Per l'amor de Déu, senyor Nicol! ¿Tan ben informat està de les coses que hagi d'atribuir a Bernard Shaw la nacionalitat que precisament li faria més poca gràcia?

Documenti's, jove, documenti's. Li ho diem pel seu bé.

Admirou-se um portuguez...

Josep Pla cada dia fa nous descobriments. El darrer que en sabem és aquest, inserit a les planes de La Veu en un article on, és clar, el nostre independentíssim escriptor es situa per sobre de les preocupacions sobre les qüestions formals, que qualifica de tartarinesques:

«Seria difícil de trobar avui a França un intel·lectual, un home de pensament que es digui declaradament republicà.»

Ves quines coses més estranyes s'aprenen anant pel món! Fins hom pot arribar a trobar repúbliques en les quals els intel·lectuals i els homes de pensament no es declaren republicans!

Bada, si et sembla

En comentar la «naïveté» del senyor Estelrich queixant-se perquè hom l'ataca precisament pels punts febles que presenta i no per aquells en què està fort i podria deixar mal parat el seu atacant, en una colla d'amics, un d'ells digué:

— Home, això d'atacar la gent pel cantó on et pot tocar el rebre és cosa que només la fa l'heroic Gasch.

Sempre hi ha un pitjor

A La Nau i a MIRADOR hom ha comentat degudament les falles gramaticals de la carta que el senyor Cambó va enviar a La Publicitat. A propòsit d'aquest fet, es parlava l'altre dia en una redacció de l'estil epistolar dels nostres grans homes.

— Seria curiós de veure una carta d'En Pich i Pon... — va insinuar algú.

— Oh, no n'ha escrit pas mai cap!

Sitges "sur-mer"

Un te a Terramar. Una reunió entorn d'una taula. Hom parla de casaments. Una noieta, d'un ros trencat i distingit, hi diu la seva:

— Ai, amb això dels casaments, acabaré que no podré anar-hi. Quan porten el pollastre, a l'hora del dinar, sempre em toquen les cuixes...

Canto Arroyo en català

¿Serà que la simplicitat i la claredat s'avenen malament amb unes matèries tan abstruses com són les esportives? Nosaltres sempre ens havíem cregut que aquelles qualitats podien acompanyar sempre fins les dissertacions sobre les coses més difícils, però es veu que anàvem ben equivocats. Copiem d'un article publicat a El Matí pel senyor A. Navarro Sedó i titulat Una croada pro civisme esportiu, el paràgraf introductori que és un magnífic model d'estil periodístic i esportiu:

«A manera que s'atansa aquell temps que l'esport, prenent tan ampla volada, envaeix els lleures de la diuenjada hivernal, i és una manifestació constant, en tots els seus aspectes, d'una puixança meravellosa, més i més escass, a qui com nosaltres emmenem la quotidiana tasca envers l'orientació esportiva, provocar en la multitud de lectors esportius aquesta croada pro civisme esportiu, més que mai necessari, quan les manifestacions llurs de l'esport es veuen emmarcades per la inconsciència tumultuant d'una multitud poc propícia a l'endegament i a la serenitat.»

No podem preveure els resultats d'aquesta campanya que inicia aquest senyor, però el que sí no es pot negar és que està molt ben començada.

Valéry-Teste

L'incògnit més impermeable marca l'estada a Barcelona de Paul Valéry. Ha resultat inútil que els reporters telefonessin a tots els hotels en una progressiva baixa de categoria. Ni rastres.

Algun periodista, més informat, ha arribat a sospitar que Valéry s'hagués inscrit al registre de l'hotel com monsieur Teste. Inútil també, després de la indagació necessària.

En Solé de Sojo, que fou el principal cor-nac de l'acadèmic francès en la seva anterior visita a Barcelona, està desolat.

Administració poètica

Fa poques setmanes, el Círcol Catòlic de Badalona, en celebració de les seves noces d'or, va organitzar un certamen literari. Guanyà l'Englantina la poesia *Retorn a la terra*, lema *Elegia de guerra*, de Josep Maria Prous i Vila.

Després s'ha posat en clar que aquesta mateixa poesia, amb el títol *Poema de guerra*, el lema *Retorn* i dues estrofes més, havia estat premiada als Jocs Florals de Vilassar de Mar l'any 1923. I, encara, que també havia arreupegat algun premi a Santa Eulàlia de Vilapiscina, i un altre, sis o set anys enverra, a Badalona mateix, en uns Jocs Florals organitzats per aquella moixinganga que se'n deien «Pomells de Joventut».

Per dir-ho en llenguatge de corresponsal, el fet ha causat gran indignació.

No n'hi ha per tant, francament. Potser sí que s'havien pensat que això dels Jocs Florals s'havia de pendre en serio.

Traduccions

A El Noticiero Universal, de tant en tant publiquen articles científics, polítics, socials, etcètera, traduïts dels diaris del Midi. L'altre dia traduïren un article de Charles Nordmann sobre determinades teories científiques. L'article acabava dient:

«Y así las teorías científicas pueden merecer aquellos versos del poeta español, que cito sin traducirlos, por lo armonioso de su ritmo y de su sonoridad castellana:

En este mundo traidor,
nada es verdad ni es mentira;
todo es según el color
del cristal con que se mira.»

Ens hauria agradat més que en traduir l'article al castellà els versos els haguessin traduït al francès.

Les petites aventures del marquès

Aquesta anècdota ens la va contar la Geneviève Vix ara fa alguns anys. Es refereix a un marquès barceloní molt simpàtic, amic de tothom, que ha assolit càrrecs importants, que té fàbrica i que volta sempre pels escenaris. El marquès ja té uns anys, però no hi fa res si el cor és jove. És un distingit don Juan. Una vegada posà en estat de siti l'amor d'una tipa italiana que havia debutat al Liceu. Per a convèncer-se de la fidelitat de la noia li va dir un vespre, després de sopar al Suís (a dalt, naturalment).

— Què t'estimes més, el meu cor o un collar de Can Cabot?

L'artista, que com a francesa era llesta, vadir:

— El teu cor.

Aquesta resposta el deixà tranquil. Però poc després, el marquès s'adonà que passava massa hores al quarto de la tipa un conte que per afeidura era adversari polític del marquès.

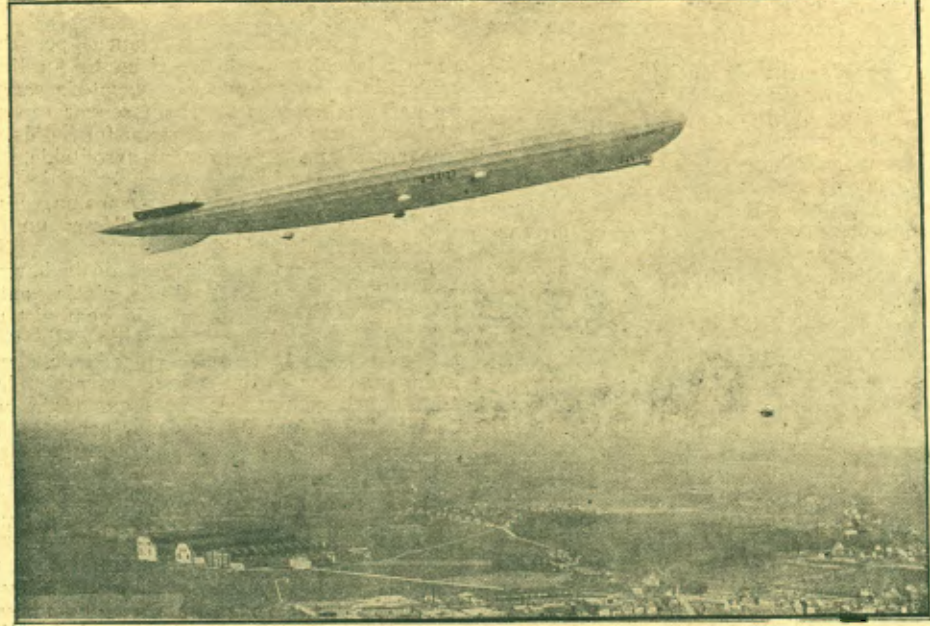
Sopant una altra nit en un petit reservat de Can Martin, el marquès va dir a l'artista:

— Ja guardes el meu cor...?

— Ja ho crec que el guardo!

— I què et diu, què et diu...?

— Em diu moltes coses; de moment em diu: «Estigues tranquil·la que abans que el conte, serà el marquès qui et regalarà el collar de Can Cabot...»

tat els romàntics de l'aeronàutica. L'aviació tal com va néixer i es desenrotlla els va ésser, en part, decepcionant. Aquella mecànica tan crua dels cables, pistes i acers en evidència, aquella bogina cruel i trepidant del motor recargolant-se i aquell dinamisme desconsiderat del vol en si que contrastava amb llurs afany de contemplatius, no els deixava satisfets. I es decidiren pels més lleugers que l'aire, més d'acord amb llur programa.

En començar, aeroplans i dirigibles tastaren sovint i durant molt temps el fracàs i l'entrebanc. Entusiasme i voluntat en grans dosis fou el remei que salvà uns i altres. Del millorament i perfecció successius avui ja n'han donat proves les mostres millors de cada tendència i ja ha estat possible, en la llur major edat, d'establir-ne la comparació de resultats.

En qüestió d'aeroplans no cal repetir xifres que ens precisin la situació i possibilitats. Sabem bé que amb aquests estres s'a-

Però el «Bremen», transatlàntic ràpid, efectua el seu viatge en 110 hores també i amb un confort i seguretat, ara per ara, molt superiors als de qualsevol aeronaui, sense comptar que porta un hidroavió a bord per escurçar vuit hores del viatge en cada sentit, deixant-lo a 70 hores en total.

El vaixell encara conserva l'avantatge en la via Europa - Amèrica, i això ens ho han demostrat novament els vols del gros dirigible alemany. Cal treballar més, encara, en aeronàutica.

A la matinada del 15 d'agost, pocs dies després, d'arribar de Lakehurst, el «Graf Zeppelin» s'aixecava de Friedrichshafen amb 51 persones a bord, 24.000 metres cúbics de gas blau, 10.000 quilos de benzina i 1.500 quilos de queviures. A les 6'45 sobrevolava Nuremberg. A les 9'66 Leipzig. Berlin a les 10'50. Després de passar, obligat pel temps, 300 quilòmetres al nord de Moscou, a la una del dia 16 passava prop de Perm i a les 17 traspassava el perill dels Urals. Llavors començava la regió inacabable dels deserts gelats i desconeguts. Paral·lelament al transiberià, però uns 800 quilòmetres més al nord, el «Graf Zeppelin» prosseguia l'aventura i a les 11 de la nit del 16 passava damunt de Toms. El 18 volava Vladivostok i s'encarava amb la mar del Japó per arribar a Toquio al començar la matinada del dia 19 després d'un vol d'unes 100 hores i de 10.000 quilòmetres.

Tota l'Àsia, misteriosa i intrigant en qualsevol altitud, havia estat travessada de banda a banda. Les regions de fred vivísim eren observades a través dels finestrals vitrats que atemperaven les inclemències i amb el confort de les més adients vestimentes hivernals. El comandant Eckener havia estat previsor i els abrillats i les pells no escassejaven a bord. Totes les fantasies havien estat superades en mig de l'olor dels lubricants i en mig d'estructures irreductible-

ment mecàniques. Adéu, Miquel Strogoff! Després arribà el torn al Pacífic. Tota la suavitat i tota la virulència d'aquest oceà s'ha d'encongir davant del pas del dirigible germànic. Sense cap pudor, una mica petulant amb la seva perfecció, la bellíssima nau de l'aire ha decidit passar d'una banda a l'altra — Toquio - Los Angeles — amb tota una mar orgullosa ajudada entremig. I ho ha realitzat, gairebé senzillament. Com si res no comptés. Una mica, una mica més al sud i... adéu, Allain Gerbault!

Al fons de tota la coloraina que desprèn el «Graf Zeppelin» amb els seus viatges, i sense haver de furgar massa, hi ha alguna cosa tan consistent i incontestable que fa desviar l'atenció de l'aspecte més exterior, malgrat d'un mateix.

El que sorprèn i admira més que tot no és pas el fet que un dirigible aconpleixi una tasca, avui magna, com és la volta al món amb tres etapes. És sorprenent, admirable i correnedor que un poble que ha sortit de la màxima desfeta i desil·lusió de la gran guerra hagi trobat l'energia i tenacitat inimaginables per a sobreposar-se tan ràpidament i amb tal voluntat d'arribar.

No és cap simpatia especial. És l'efecte d'una visió insistent en tots els ordres. És aquest «Bremen» meravel·lós i ultra-ràpid, és aquest gegant dels cent passatgers el «Dornier X», és aquest «Graf Zeppelin» que ens entren pels ulls i, vulgues o no, ens evidencien l'afirmació de tot un poble i ens commouen per llur valor exemplar.

ENTRE JUEUS

— Tu, Ismael, si t'ofegues em deixaràs la barca?

La tintura de iode i l'aristocràcia

A l'estació de Caldetes puja don Joaquim Maria de Nadal, que és un dels antics regidors regionalistes que millor parla el castellà, amb un accent fi i amable i un somriure prefectament intervencionista.

L'acompanya un cavaller esportman i bru. Inicien una conversa delicada i tendra en la qual començaren parlant d'Oscar Wilde i acabaren contant anècdotes del cardenal Benlloch.

El senyor de Nadal és un aficionat a l'aristocràcia. Ell mateix ho comenta:

— En los cuarenta y seis años que llevo viniendo a Caldetas siempre he procurado apartarme de los dos bandos que se forman en el mismo Colón. Es decir, hay tres bandos: el de Caldetas de arriba y de abajo, y éste dividido en dos partidos que se odian... Yo me he apartado siempre de ambos porque mi posición no me permite intervenir en estas luchas pequeñas... Aquel adagio castellano de «Nobleza obliga» es cierto. La nobleza se somete a unas obligaciones que no tienen las demás clases... Y es que la aristocracia tienen sus raíces humanas. Es como la tintura de yodo... ¿Ve, usted? ¿Cómo nos pondríamos nosotros delante de la tintura de yodo si supiéramos que se acababa? Ahora no le damos importancia porque sobra; pero, figúrese usted, ¿si no hubiese? Eso es la aristocràcia, ¿eh?

I el senyor Joaquim Maria de Nadal somreia.

Havia fet una frase.

A Versailles falta un rei

Però encara va dir més. El senyor de Nadal és realista. Admira el règim monàrquic ferventment.

— El régimen monárquico es de un romanticismo admirable. La república es un régimen de bajo tono. Ser presidente de la república lo puede ser cualquiera. Rey, ya no. Mire usted, yo eduqué a la mayor de mis hijas en París. Pasaba largas temporadas con ella en Francia y un día la llevé a Versailles. Versailles, ¿eh?, ¿usted sabe? Pues bien, a mi hija le gustaba el *château*, los jardines, los juegos de agua, pero no se admiraba, como yo creí. «No te gusta esto, hija mía?» — le pregunté. — «Sí, papá, pero le encuentro a faltar algo.» — «¿Qué?» — «Un rey, papá!» Y es que Versailles — afegeix el senyor de Nadal — no se lo imagina uno con la corbatita de monsieur Doumergue...

Una anècdota del cardenal Benlloch

Per cert que iniciaren un rosari d'elogis al cardenal Benlloch dient que hauria pogut ésser president del Consell de Ministres. Llavors el senyor de Nadal, amb unes envejables dots de ventríloc, imitant el valencià del cardenal, contà una anècdota que transcrivim sota la responsabilitat del senyor de Nadal, estiujeant il·lustre de Caldetes.

— Usted ya sabe cómo son los catalanes, que a la media hora tutean a un cardenal... Pues bien, cuando el cardenal Benlloch era senador por la provincia de Tarragona, de regreso de Madrid se reunieron en su wagon-lit unos cuantos diputados. Uno de ellos le preguntó si era o no catalanista, y el cardenal Benlloch dijo: — «Mire, a propósito d'això ara li contaré una anècdota que va passar a València... Figure's vostè que hi havia una penya de chent que sospitava que un senyor s'entenia amb una senyora. Ningú li volia dir res, però un chorn, un senyor més atrevit que els altres li preguntà: — «Escolti, vostè és l'amic de la senyora X, si o no?» I l'altre respongué: «Amic, no; aficionado nada más...»

— Era un gran diplomático...

— Era un cardenal florentino...

— Eso es.

I quedaren entesos.

Una paraula

Màrius Aguilar és un home que no troba gaires coses ben fetes. Ni les d'ell mateix. Es conta l'anècdota d'un redactor que va copiar un eco del director de *La Noche*, escrit sis anys enrera i que, en llegir-lo ell, va dir:

— És molt cursi.

Doncs bé, En Camps Margarit diu que varen anar junts a veure l'Estadi de Montjuïc. Vostès ja coneixen la grandiositat del Estadi, oi? Doncs bé, quan En Màrius Aguilar va trobar-se dintre, donà una ullada trista, i girant-se d'esquena digué: — «Petit!» I se'n anà.

Hi hagué un fred general davant d'aquest poema.

Una errada nostra, però no la que recull «La Veu»

Fa dos números, MIRADOR publicava, en aquesta mateixa secció, una noteta: *El preu dels articles*, que *La Veu* recollí de seguida.

En la noteta es retreia una conversa amb un col·laborador de *La Veu*, que cada mes havia d'escriure tres articles de quatre quartilles cada un per sis duros.

La Veu sosté que en el text de MIRADOR hi ha una errada: el nom del diari, el qual no és *La Veu*.

Perdonin, al carrer de Ferlandina. Tenen mitja raó, només. En el text de MIRADOR hi ha, efectivament, una errada, però no la que *La Veu* remarca.

El diari és ben bé *La Veu*. L'errada és que allà on diu sis duros ha de dir cinc duros.

VARIACIONS SOBRE L'ESTIU EIG

SITGES-TERRAMAR

Per començar, es pot dir que Sitges és una magnífica platja d'hivern on la gent hi va a passar l'estiu. Està clar que la gràcia, la bellesa i la simpatia de la població són prou pre atraure el foraster en l'època que sigui, fent oblidar amablement les molèsties d'ordre més o menys climàtic. Però, no ens enganyem. La calor que fa a Sitges en aquests temps de juliol i agost passa un bon tros de la mida, per moltes que siguin

velló de Mar és una construcció de fusta, d'estil colonial. Les palmeres que hi ha davant de l'entrada li acaben de donar un aire perfecte de *bungalow*. Sembla que allà dintre hauria d'haver-hi unes grans reunions de caçadors de tigres... Si, si: ja us acontentareu amb uns quants estiujeants que juguen al *bridge* o al *paso*.

El Pavelló de Mar va conèixer una època extremadament brillant, llavors el joc era permès. S'hi jugava molt i fort. Cap a la matinada, hom podia veure l'espectacle frapant i al·liconador dels *croupiers*, que sortien carregadíssims, amb uns saquets plens de moneda, cap a agafar el primer tren de Barcelona. En aquells temps, Sitges va travessar una mena d'embraguesa de luxe i de vanitat. En una festa donada en una torre, hom va donar el gran pinyol del refinament en regalar una pulsera de brillants a cada una de les senyorettes assistents. Ara les coses han variat qui-sap-lo i, en general, es respira una gran moderació. Al Pavelló de Mar, la beguda és més apreciada, ara per ara, és el Coca Kola. Aquest simple detall explica moltes coses.

Els habituals al Pavelló guarden tots un record ple de simpatia pel senyor Manuel Sabater Buxons, el seu antic president. El senyor Sabater era notable, sobretot, per la gràcia particularíssima amb què ballava el primer vals dels casats, el dia de la Festa Major.

Els estiujeants de Sitges es divideixen, de fet, en dos grans grups. Els que viuen a les torres, cap a la banda de Terramar, i els que viuen en cases de l'interior de la població. Hi ha, com pertot arreu, una gran crisi de xicots, compensada, però, amb un deliciós superàvit de noies. Tot el que això representa d'empipador per aquestes, ho és de favorable per als primers. Els joves que es queden a Sitges entre setmana es poden fer dir si senyors i, amb una mica de fantasia es poden imaginar aproximadament l'envejable situació dels maharadjas de la llunyania Índia.

— De totes maneres — ens deia un d'aquests joves — nosaltres, aquí, més aviat ens

toquen un parell o tres a cada un. I si per una d'aquelles casualitats, algun dels socis es quedava sense la copa corresponent, una senzilla aportació de deu pessetes per cada un dels seus companys reunia la quantitat suficient per ofrenar-li una copa.

Algú ha tingut interès a penjar a la temporada estiuenca de Sitges una fama de llicenciositat o, més ben dit, de picantor, que ens sembla francament exagerada. Encara que ens semblés el contrari, però, no cal fer-se il·lusions: tampoc ho diríem. Les circumstàncies ens afavoreixen, no obstant, i podem parlar amb sinceritat. És per això que volem avisar el públic en general que no es faci gaires il·lusions amb un article que el senyor Emilio Palomo ha publicat la setmana passada a *La Libertad*, de Madrid. Parlant de Sitges, diu, entre altres coses:

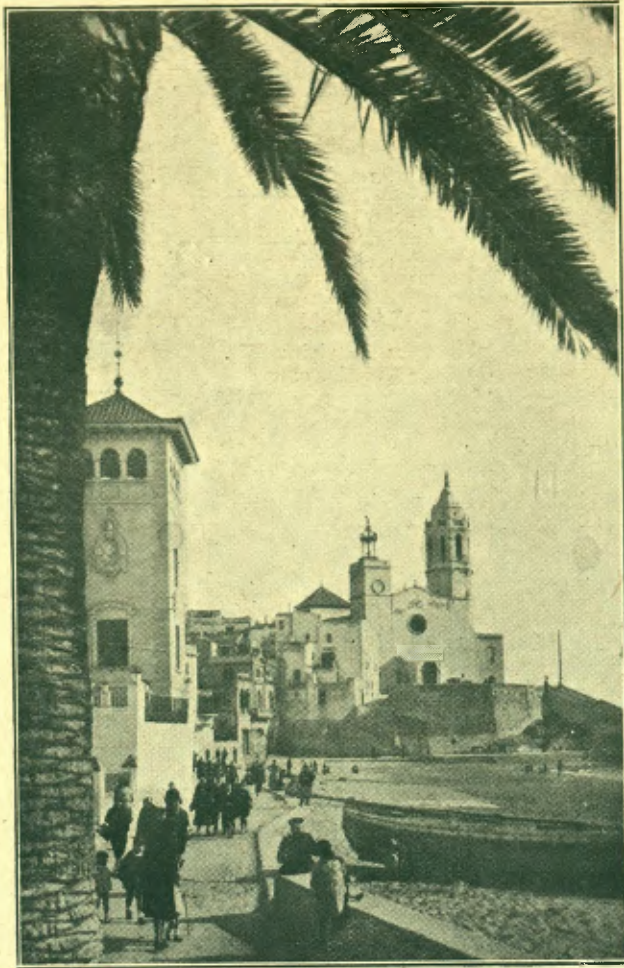
«No son estas mujeres de todo el litoral catalán muy semejantes a aquellas dardanias y troyanas de ancho seno, que gemían noche y día ante las naves de encorvadas popas de Aquiles? ¿Cómo renegar, pues, de su origen semidivino? Estas mujeres, en cuanto el mar entona su epitalamio con la carne, se desposeen de sus vestes y celebran su resurrección, mostrando la eurytmia de sus cuerpos desnudos. ¿Inmoral? ¡Bah!

Encara que el senyor Palomo escrigui aquest *¡bah!* amb una lleugeresa que deuria esgarriar al senyor Rucabado, volem prevenir honradament als aficionats a les emocions fortes que no val la pena de que facin el viatge a Sitges. No hi trobaran res del que els promet aquest gat de frares que és el senyor Palomo.

La gent de Sitges, per a divertir-se, no s'ha de lliurar a aquests excessos de pompa i de mitologia. Hom es distreu d'una manera molt més sana i més correcta. Escol·lim, a l'atzar, un número del programa oficial de la Festa Major, que s'ha celebrat aquest dies amb un èxit extraordinari. Per exemple:

Al terminar tan espléndidos cultos se desarrollará una hermosa nota de color y animación al entrar en las Casas Consistoriales la Corporación municipal, espectáculo popular que se completará con el Levant de taula.

El pas dels sobre-realistes per Sitges (*L'Àmic de les Arts*) no ha deixat pas un rastre gaire considerable. Està clar que els sitgetans ja estan curats d'espants: un dia veuen bairxar les escales de l'església al senyor Luigi Pirandello fent de bracet amb En Sagarra; més tard descobreixen En Josep M. Junoy prenent l'aperitiu amb En Chesteron, a sota d'una palmera... (S'ha dit que, sota d'aquesta palmera, En Junoy va tenir-hi un èxtasi.) L'ex gairebé-sobre-realista senyor Carbonell se'ls posa a fabricar un vermut marca... *El Greco!!!*, que sembla que és la beguda preferida dels revoluc-

les reserves de coratge que aportin a les seves vacances la soferta classe dels estiujeants.

Si insistim sobre aquest punt és perquè les gràcies i les qualitats de Sitges són tan extraordinàries, oposen una tal quantitat de perfeccions als petits defectes que hom en pugui retreure, que el fet de dir quatre paraules sobre el tema de la calor no ha d'ofendre a ningú ni ha d'impellir a cap sitgetà abrandat d'entusiasme localista a enviar un article de protesta a *La Veu de Catalunya*. Perfectament.

Sitges, com a motiu artístic, ha estat molt castigada per la literatura. Qui més qui menys, un dia o altre tothom s'ha atrevit a escriure alguna cosa sobre la «blanca Subur», la seva «blancor immaculada», etc., etc. Es pot dir que Sitges ha estat objecte d'una literatura a base de calç i de blanc d'Espanya. I és que, mireu-vos-ho com vulgueu, no hi ha pas manera de resistir-se a aquesta suggestió. Per la nostra part, aportarem un modest granet de sorra al festival de blanca literatura, dient que Sitges sempre sembla que acaba de fer la primera comunió. I encara més: que mirada des d'un aeroplà, deu fer l'efecte d'un gran llençol posat a assecar a vora del mar.

Sitges ha estat molt castigada per la literatura, diem. I ara podem afegir que també ha estat castigada pels literats, i qui diu pels literats diu pels artistes. Quan la van descobrir En Russinyol i la seva colla, Sitges era un poble de pescadors, tranquil i ignorat; ningú no hauria sospitat que un dels seus dissenyis fos erigir una estàtua al Greco. Però es veu que Sitges té un especial encís per atraure els artistes de caràcter revolucionari. Els modernistes de l'època de la barba i la xalina hi varen construir el Cau Ferrat i, un moment, el fum de les seves pipes va entenebrir l'apacible blancor de les parets. Més tard hi han passat els modernistes de l'època de les cares afeitades i, del fum de les seves cigarretes angleses («Gold Flake», 155 pessetes la mitja caixa) en va sortir un manifest groc destinat a enorrar el Cau Ferrat i tots el caos ferrats de la sensibilitat catalana.

Mentrestant, els sitgetans que havien anat a Cuba a fer fortuna, tornaren amb un vestit de «frescon», un «jipi», les butxaques plenes de plata i, amb les mans encara una mica emmascarades de tant haver tractat amb negres, es posaven a edificar unes cases blanquíssimes.

Ara, Sitges és una vila esplèndida que fa una gràcia curva davant del mar. A una banda hi té el Cau Ferrat i, a l'altra, el camp del golf. I això, més que una simple coincidència, té tot el caràcter d'un símbol.

El Pavelló de Mar constitueix, ara per ara, una mena de sala d'espera en la qual la colònia sitgetana mata l'estona fins que les meravelles urbanes que hom projecta a Terramar s'hagin realitzat totalment. El Pa-

avorrim. Els que realment se la passen bé són els casats...

Sempre és bonic de sentir una afirmació així, sobretot en aquesta època en què per una sèrie de circumstàncies, el encisos matrimonials es veuen cada dia més afeblits.

Terramar Golf Club.

Sí, senyors, a Terramar, davant mateix del Casino, hi ha un considerable camp de golf, on, naturalment, sol jugar-s'hi al golf. Aquest esport que, com tothom sap, és britànic i aristocràtic, compta, a Sitges, amb una gran quantitat de devots.

Una de les coses més importants del golf, més que el golf en si, potser, són els pantalons de golf. No hi hauria pas manera de convèncer a qualsevol dels *amateurs* d'aquest esport de que jugués sense pantalons. I en dir això en referim, està clar, a l'absència absoluta d'una peça de vestir tan important. Volem parlar, ben entès, dels pantalons estrictament del golf. De manera que si fos possible d'organitzar un plebiscit entre tots els fanàtics del golf, concebut en aquest sentit:

— «¿Què us estimeu més: jugar al golf amb calces de vellut o bé fer el set i mig amb pantalons de golf?», gairebé podem assegurar que amb una unanimitat aclaparadora hom es decidiria per la segona solució. De moment, no se sap si entre els membres del Terramar Golf Club s'ha destapat algun jugador extraordinari. Les notícies són molt optimistes pel que fa referència a l'elegància dels tals elements. Ja ho va dir un d'ells, en un moment de legítima satisfacció:

— Els anglesos ens podran ensenyar a jugar, però el que és a anar ben vestits...

I això és veritat. Com també ho és que els partits es disputen d'una manera aferrissada, sobretot quan hi ha una copa a guanyar. Per cert que, de copes a guanyar, n'hi ha bastantes. En aquests darrers dies, tan sols, hom s'ha disputat a Terramar els trofeus cedits pels senyors Josep M. Bassols, Santiago Ripol, Jaume de Semir, Gaetà Vilella i Comtes de Lacambra. Sembla que, a l'acabar-se la temporada, el balanç de les copes guanyades pels jugadors del Terramar Golf Club, és altament satisfactori. En per-

L'APERITIU

Un barret de palla.— A la terrassa vora mar hi ha aquests nois que després de mil esforços, de barallar-se desesperadament amb l'aigua i de sofrir cremades del sol, assoleixen que la temperatura i la humitat els pintin d'un coloret de tabac lleuger. Hi ha persones que posseeixen el to estricte d'un «chavana» fluix. Estan a punt perquè un monstre mari els cali foc als cabells i els comenci a xuclar tranquil·lament per les cames com un cigar de gran prestigi.

Aquests enamorats de l'aigua s'han posat damunt de la pell una capa de calç pura. És el vestit de la platja: la camisa i les calces que lliguen perfectament amb les parets emblanquinades dels pobles de la costa. Sembla que aquesta mena de vestit sigui una «torna» que generosament ofereixen les nítides parets esmentades.

Anys enrera aquesta vestimenta tenia una qualitat de «rara avis»; els mariners als que que la duïen els anomenaven culs blancs. Avui dia s'ha fet com una mena d'uniforme dels dies de festa. S'ha democratitzat, fins a l'obsessió, fins a l'horror.

Doncs a la terrassa hi ha una baralla de tabac i de calç que es resol en rialles, en frases denses de mantega rànica, en fixtes de dòmino, en sodes i llimonades, en sospirs espectaculars, i en aquestes reines dels jocs de cartes, que duen un vestit com a l'època de Brantôme, que palpen lleugerament un cor vermell o un cor negre i que proporcionen un pòker de Q. Q. Q. Q.

Algú, sobre la camisa blanca, per desmentir la calor que asfixia, ha tingut l'impudor de posar-se un suèter tacat de sang i de pastilles de menta. Algun senyor reposat s'hi engipona una americana fora d'ús, o una americana absolutament aprofitable.

A la terrassa hi ha una absència de barrets, a tot estirar veureu una boina, o un bolet americà que no passa d'ésser un esquitx més de la calç de les parets.

Però no sabem com damunt de la barana que dona als para-sols de la platja, entre l'espetec de camises de neu, hi hem vist un barret de palla. És un barret de palla gastat, trist, amb la forma carregada de penes i de servei, amb les arestes escarbotades, amb aquell coloret, si voleu, que té la pell de les vídues que es fan visitar per les Conferències, i es passen la vida tossint i brotant mocadetes.

Aquest barret de palla lamentable pertany a un home que seu a la distància d'un metre trenta quatre centímetres del barret.

Al detonant propietari l'acompanya una senyora vestida d'asfalt, de la mateixa qualitat que el barret de palla. Ell no se sap si és el marit o l'amant o el masover d'aquesta senyora; el que es pot precisar és que els seus nervis són del mateix teixit mastegat de la palla del barret.

Xucla una granadina d'un vermell tan indecent que sembla un líquid per emmetzinar granotes o per revelar fotografies pornogràfiques. Malgrat la granadina, malgrat el bigoti i els nervis de palla mastegada, aquest home és completament feliç. I tota la seva felicitat depèn d'aquesta actitud provocativa del seu barret. Hi ha alguna cosa de rebel·dia, d'audàcia, d'«escàndol» en aquest barret tinyós. El seu amo l'ha passejat pels carrers més sòrdids, l'ha dipositat en les oficines més humiliants, en els penjars més canalles. El pobre barret ha passat sempre desapercebut, mai no ha deixat d'ésser un trist barret sobre el qual ningú no ha escrit un epigrama ni ha llençat una mirada nerviosa. Avui aquest barret ha «triomfat», ha sortit de l'aire d'hòspici que ha respirat sempre, i s'ha convertit en una cosa llampant, exòtica, cridanera fins a l'insult, com una senyora de la bona societat que es presentés només que amb una camisa de seda en mig d'un gran consell d'administració d'una gran Societat Anònima de Fabricants de Moral.

Es segur que aquesta dama que es presentés com acabem de dir, produiria un pànic absolut, ningú no gosaria dirigir-li la paraula ni ensenyar-li la porta.

De la mateixa manera, aquest barret de palla contaminat de totes les infeccions ha produït una barreja de por i de respecte entre els atletes de la platja, i el seu propietari ha pogut somriure tranquil una mitja hora llarga, ben segur que ningú no s'atreiria a agafar el barret per les ales, foradant-lo d'un cop de puny i llençar-lo damunt de la sorra.

JOSEP MARIA DE SAGRRA

DIUMENGE VINENT

Darrera excursió marítima a la

COSTA BRAVA

en la còmoda motonau **J. J. SISTER**

dues hèlixs, amb visita a

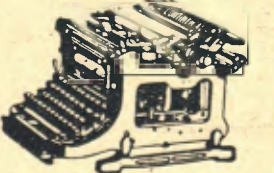
SANT FELIU DE GUÍXOLS i S'AGARÓ

Preu del passatge, anada i tornada: 13'50 ptes.

Adreçar-se a Viarques Blaus, Rbla. Sta. Mònica, 15-17, tel. 10803, i delegacions; Excursionisme, Sant Pau, 95, i Centres Excursionistes.

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

Quan vulgueu adquirir una màquina d'escriure consulteu-nos. Aquesta casa és absolutament formal.

Màquines de totes marques: noves, reconstruïdes i d'ocasió.

Taller ben muntat per a adobs i reconstruccions. Abonaments.

Representants de l'atril «KOPI» i multicopistes «PERFECT».

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMpte PRESENTANT AQUEST ANUNCI

CHASSAIGNE FRÈRES

Casa fundada en 1864

PIANOS - AUTOPIANOS

Terminis Més de 31.000 en ús Lloguers

TELÈFON 16086 - CLARIS, 43 - BARCELONA

LA PATERNITAT DEL POBLE ESPANYOL

La primitiva idea es deu a don Ignasi Girona?

Amb la data del dia 24 de juny i signada per «Un memorialista» varem rebre la següent «carta oberta». La lletra anònima planteja la interessant qüestió de la paternitat del Poble Espanyol. Diu la carta:

Carta oberta

Sr. Director de MIRADOR. — Ciutat.

Distinguit senyor: Acabo de llegir en el darrer nombre del periòdic, que vostè tan encertadament dirigeix, un petit article que tracta d'una qüestió, que si bé és cert que tan sols té una certa importància, no és menys cert que ni en les més petites coses

altres, li fou presentat el projecte del «poble», que va aprovar sense modificar en el més mínim.

Aprobat el projecte per la superioritat i aprovats conjuntament els dels altres sectors, acceptats per l'Estat i pel Municipi els corresponents pressupostos i ja en vies d'execució el tot, que havia d'ésser el Certamen, a proposta del director de la secció nomenada, foren cridades les persones que reberen l'encàrrec de treballar materialment per a portar a bon terme el que aquell senyor rector havia concebut, veient el que abans d'ell ningú havia vist, i mentre respectables elements barcelonins discutien en el si d'un

til barroc, balaustrades, pòrtics i demés motius característics que es presenten en nostres pobles en dites èpoques. Completarien el quadro la circulació de comparses amb trajes d'època, la representació de festes populars típiques, amb música del país. Tot el qual donaria al conjunt, en el futur certamen, una visió de Catalunya en mig de gran nombre de manifestacions, que hi haurà, de la vida moderna, la qual tendeix cada dia més a uniformar els pobles, amb greu perjudici del típic de cada un d'ells. Fem vots perquè es realitzi el somni del distingit arquitecte Sr. Nebot, creient que d'ell n'hauria d'eixir una forta reacció en pro de l'arquitectura del nostre poble, cada dia més influït pel nefast estrangerisme.»

Després d'haver trobat aquest fascicle, hem cregut d'interès que el propi F. de P. Nebot ens digués dues paraules de l'afer.

— Aquest projecte — ens ha dit — va signat del 15 de març de 1915. De manera que és anterior a tots els que nan estat presentats després.

— La idea és vostra?

— No. La primitiva idea de fer un poble va sorgir del Sr. Ignasi Girona. Ell que era aleshores president de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, m'havia encarregat a mi la secció d'agricultura de l'Exposició. I ell va ésser qui em va portar unes col·leccions de postals del vell París i del vell Brussel·les, per tal que jo em fes càrrec de la seva idea. D'acord amb les seves instruccions, vaig presentar aquest projecte, els documents del qual restaren en possessió de l'Institut.

Per ara ja tenim un nom que no havia sonat mai encara entre els dels possibles ideadors del Poble Espanyol.

El que diu Xavier Nogués

— De cert — ens ha dit En Nogués — no us sabria precisar de qui va sortir la idea de fer un poble. Em recordo que en una de les nostres reunions i en parlar de fer alguna cosa típica, em sembla que vaig ésser jo que vaig proposar que al costat d'alguna casa s'hi podria posar una església, element típic del nostre país. En Plandiura va proposar substituir l'església per un monestir. I em sembla recordar que va ésser en Joaquim Montaner que va dir: «Així val més que fem un poble». I ja va estar. Us dic el que em sembla recordar. No m'hi faig fort perquè em sabria greu que després resultés que vaig errat de comptes.

— Qui ha executat la idea?

— Seguidament varem quedar nomenats Ramon Raventós i Francesc Folguera, com a arquitectes, i Miquel Utrillo i jo, assessors artístics. Nosaltres quatre varem fer un viatge per tot Espanya, de divuit mil quilòmetres. Va ésser un viatge en automòbil, fet en quatre «sessions» diferents. Nosaltres quatre som els que varem escollir els terrenys i els que ens ho varem fer tot, seguint sense modificacions fonamentals el pla que ens havíem traçat. Se'n van donar tota mena de facilitats. Els nostres treballs varen tenir, però, un director, sense el qual avui dia l'Exposició no tindria el magnífic poble que té.

— I aquest director és...

— Lluís Plandiura.

Lluís Plandiura

— Lamento sincerament — ha contestat Lluís Plandiura — no poder-vos concretar de qui va ésser la idea. No ho sé. L'única cosa que us puc dir és que els pares del Poble Espanyol són l'Utrillo, En Nogués, En Raventós i En Folguera. Ningú més no hi ha tingut cap intervenció directa.

Miquel Utrillo

— Són equivocades — diu l'Utrillo — les versions que circulen referents a qui és el pare de la idea de fer un Poble Espanyol. Jo us puc explicar coses interessants.

— Vós direu...

— Any abans d'entrar jo a l'Exposició, l'Alvarez de la Campa, alcalde de Barcelona, em va trobar un dia i em va dir: «Hombre, usted no quiere hacer nada para nosotros. ¿Por qué no busca algo sensacional para la Exposición?» I l'endemà li vaig presentar una idea de Poble Espanyol.

— I quant a l'execució del projecte?

— En Nogués i jo varem fer la maqueta davant les burles de tothom. Després els arquitectes Raventós i Folguera s'han cuidat de l'execució d'aquesta maqueta i nosaltres hem dirigit la part artística.

Vicents Artigues

L'arquitecte Vicents Artigues, que era regidor quan l'Ajuntament del Sr. Alvarez de la Campa, i al qual ens ha adreçat Miquel Utrillo, ha accedit gustosament a parlar dels orígens del Poble Espanyol.

— He viscut tot el procés d'aquesta idea — ens ha dit — i us puc donar dades bones i segures.

— A veure.

— Va ésser molt abans del Directori, quan va abandonar-se la idea de fer una Exposició d'Indústries Elèctriques, substituint-la per l'actual Exposició Internacional, que l'Utrillo va presentar un projecte per a fer un clos a part, per tal de donar a l'Exposició una nota de color, que fos un valuós element d'atracció. L'Utrillo proposà fer aquest clos per a celebrar-hi festes regionals, torneigs, jocs, etc. Aquest projecte va ésser presentat al Comitè Artístic, però no se'n va fer cas i va quedar arxivat.

— I no se'n va parlar més?

— Sí, després, quan l'Alcaldia del senyor Alvarez de la Campa, l'Utrillo, a instàncies meves, va presentar una memòria del projecte. L'èxit que va tenir va ésser comparable a l'anterior. Afortunadament jo ja havia fet entrar En Plandiura al Comitè Artístic de l'Exposició, i l'Utrillo es va posar en contacte amb En Plandiura, i com que aquest se'n va ocupar, la cosa va tirar endavant.

— I dels realitzadors en sabeu també alguna cosa?

— Sí, l'Utrillo és a qui deu Barcelona el magnífic Poble Espanyol de l'Exposició. L'Utrillo ha estat molt ben secundat, especialment per l'arquitecte Raventós, que és veritablement qui ha fet quelcom d'important, a més de l'Utrillo.

Notes sobre la Conferència de La Haia

La primera sessió. — Al voltant d'una taula oval, coberta amb un drap verd, hi ha asseguts els homes que van a liquidar la guerra. L'acte té per escenari el senzill saló de sessions del Senat holandès. Cinc cents periodistes atapeïts en les altes tribunes laterals. El senyor Beelaerts van Blokland dona tres cops sobre la taula amb un martellet de vori: la Conferència de La Haia va a començar els seus treballs. El ministre de Negocis Estrangers d'Holanda saluda els seus hostes en nom del govern de la Reina: «La Haia us ofereix el seu ambient de cordialitat.»

El senyor Briand torna la salutació. El ministre republicà encarrega al senyor Beelaerts van Blokland que trasmeti a la reina Guillemina l'homenatge respectuós de totes les delegacions. El Sr. Stresemann pronuncia un discurs d'intenció política. S'aixeca la sessió.

No. El president no havia comptat amb el Sr. Snowden, que té alguna cosa per dir. En primer lloc, felicita Holanda perquè no pren part a la Conferència. Després, dedicar un record als absents. El pobre senyor Poincaré, que no ha pogut venir! El pobre senyor Müller, que encara està malalt!

El senyor Snowden ha quedat en aquesta primera sessió com la persona millor educada de la Conferència. S'ha interessat per la salut de tots i els ha enviat records. El senyor Chéron li somriu. Sospita que tots dos van a fer-se d'allò més amics.

Diplomàcia secreta. — Snowden és partidari de donar completa publicitat als debats de la Conferència. Els altres delegats estan pel secret de les deliberacions. Snowden accedeix. I així que s'ha acabat la primera sessió secreta, el cap de premsa de la delegació anglesa reuneix els periodistes del seu país i els dona lectura de les notes taquigràfiques de tots els discursos...

Snowden ha atacat el pla Young. Chéron l'ha defensat. Comença el duel irregular entre els dos homes, tan diferents, tan distants físicament i intel·lectualment. Snowden sembla l'home que va vendre a terminis. Chéron, el que va vendre al comptat. «Abans i després de pendre el pla Young.»

Snowden parla un llenguatge matemàtic i pedestre. Intercala a gura punxada sagrant. Chéron fa frases brillants. Ell també vol comunicar el seu discurs als periodistes francesos. Els convoca a l'hotel de les Indes, on s'allotja la delegació francesa. El vellet Gauvin, Marcel Ray, Sauerwein, Barde, Saint-Brice, Ganem, Ruffin, Albert Julien, Gerville, tots els asos del periodisme francès hi són. Chéron els demana perdó d'haver arribat tard. Encara li manquen dues quartilles del discurs. Va a cercar-les. A l'últim les troba.

Comença a dictar:

«Monsieur Henri Chéron, virgule, ministre des Finances, virgule, se lève et dit...» Els periodistes es miren esgarriats.

El compromís. — Snowden explica una història:

— Em demaneu un acord semblant al d'aquell matrimoni que es barallava continuament, perquè el marit volia pintar la casa de vermell, i la dona la volia de verd. Un bon dia es van acabar les batasses. Els veïns felicitaren el matrimoni. «Sí — explicà el marit —, hem arribat a un compromís.» «I la casa, de quin color la pinteu?» «Ah, de vermell, naturalment.»

Un periodista comunicà la història a un delegat francès:

— Podien haver arribat a un altre compromís: pintar-la de verd. Es el compromís que vol Snowden.

Traducció. — Segons un comunicat oficial, les paraules «grotesc» i «ridícul» no tenen

en anglès el mateix significat que en altres llengües. Un periodista americà, en llegir el comunicat, ha rigut molt aquesta gràcia. «Snowden, deia, ha triat les paraules justes per al seu auto-retrat.» El traductor oficial havia suprimit aquelles paraules del discurs de Snowden, en llegir-ne la versió francesa. Chéron, que no entén l'anglès, no s'havia assabentat de res. Però aquella mateixa nit la ruptura de la Conferència semblava inevitable.

— ¿Què hauria passat si Poincaré arribava aquí? — es preguntaven els periodistes. — Snowden encara no hauria tingut temps de badar boca. Poincaré encara estaria a la primera part del seu discurs, per explicar al ministre anglès com va negociar-se el pla Young...

Snowden. — Lucien Romier n'ha fet el següent retrat: «Es el tipus d'anglès que cremà Joana d'Arc, decapità Maria Estuard i deportà Napoleon.»

Herriot havia dit en 1924, després de la Conferència de Londres: «Un home com Snowden fa detestar el socialisme internacional.»

Els funcionaris de la Tresoreria anglesa diuen: «Es el primer ministre d'Hisenda anglès que coneix a fons els assumptes del seu departament.»

Aquesta frase és atribuïda a McDonald: «No està mai d'acord amb ningú. Si algú pensa com ell, canvia tot seguit d'opinió.»

Un conservador: «Es un malalt que es venia amb talent.»

Del mateix Snowden: «Crec que sóc la pitjor llengua d'Anglaterra, però tinc bon cor.»

La senyora de Snowden, membre honorari adjunt de la delegació britànica: «Aquesta gent no saben com som els del Yorkshire.»

Briand, amb veu de violoncel: «Som un quartet que contesta a un solista.»

Snowden, o la dona feta a bocins.

Snowden i la seva muller són dues persones virtuoses de les que fan exclamar a l'espiritual Mathilde Vacaresco: «Més m'estimo la mala vida.»

Els pèrits. — Amb els mateixos números han arribat a resultats diferents. Per un pèrit italià, 2 i 2 fan 8; per un de francès, fan 5; per un d'anglès, fan 1. Pels de les petites potències, el resultat sempre és zero.

La responsabilitat de l'escocès. — Un cavaller escocès, funcionari d'un dels organismes relacionats amb la Societat de Nacions, semblava, a La Haia, molt contrariat per l'actitud de Snowden.

— Que consti — explicava davant uns quants periodistes — que jo no tinc la més petita culpa si el senyor Snowden representa Anglaterra en aquesta Conferència. El dia de les eleccions angleses, vaig anar en avió des de l'Europa central al meu districte, a votar-hi el candidat conservador. No tinc, doncs, cap responsabilitat sobre el que succeeix a La Haia.

Aquest sentit de la responsabilitat personal sorprenia tothom. Ningú, ben cert, no havia acusat de res l'escocès. Però l'escocès, per bé que conservador, tenia idees clares sobre la democràcia.

En aquest cas — li digué un periodista anglès — sou responsable de la política passiva de Baldwin durant quatre anys.

— No; fa quatre anys no vaig votar els conservadors, sinó els laboristes — respongué tranquil·lament l'escocès irresponsable.

C. R.

La Haia, agost.

El Concurs de MIRADOR

Quines cinc persones voldrieu veure dintre el «Tubo de la Risa»?

A l'hora d'escriure aquestes ratlles, el matí de dimarts, hem rebut un miler de candidatures (1005, exactament), i manquen encara tres dies sencers per donar pel closa l'admissió de butlletins.

Estem, doncs, contents — per què no dir-ho? — de l'acollida que entre els nostres lectors ha tingut aquest concurs.

Estem contents, tot i que com més candidatures més feina tindrem no sols a fer l'escrutini dels personatges guanyadors per votació, sinó també a establir la llista de

guanyadors del concurs. No cal dir, però, que serà una feina que farem de gust.

L'èxit d'aquest concurs és una prova de les ganes de passar l'estona a l'esquena d'algué que animen els concursants. Malauradament, ja ho hem dit en altra ocasió i amb altres paraules, aquest plaer serà purament imaginatiu, ja que no suposem en els cinc guanyadors la complença suficient davant l'opinió popular.

Una setmana d'espera, i satisfarem la legítima ànsia dels lectors.

A L'HOTEL DE LA PAU

— S'insulten en anglès.
— En anglès... això és l'amor.

(Candide.)

Waters Cardona. Vergara, 1

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà

Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

LES LLETRES

NICANOR, EL MASCLE

Conte inèdit de JOAN MINGUEZ

Cada soroll la sobresaltava. —Ara serà ell—es deia. —Ha sortit de l'ascensor i ara deu recular a endevinar on hi ha el botó.— I, amb una gota de gelosia: —Deu venir del tennis, d'explicar què cosa és amor a una d'aquelles raquetes que tenen el pit llis com un palmell.

La feia somriure el grotesc d'una feminitat tan poc sinuosa. Ella es reconeixia espaiosa, d'una carrosseria potser excessiva; però en tot cas la seva figura era més tradicional, més decent gairebé. S'adeia més a les normes que prescriuen, al llit, una companyia flonja, de bon racer. Com En Nicanor havia proclamat més d'una vegada: —Els ossos són per vestir-los, no per punxar-s'hi.

Quan es trobava sola es parlava així, cínicament, i així li era una mortificació a una viduitat tan ardent, a aquesta passió clandestina que la duia, els dilluns, dimecres i divendres, a proveir-se de voluptat en aquell "building" darrera d'una porta etiquetada: "Nicanor Sugranyes, assagista."

L'horror a l'escàndol els havia induït a aquesta precaució, que resultà inútil. Prou provà, els primers temps, d'enganyar la portera amb toilettes distintes. Fins que un dia, en precipitar-se a l'ascensor, la dona l'escotet més mansament:

—Si em volgués deixar provar la clau? Al despatx del costat han perdut la seva, segur que la del senyor Sugranyes anirà bé...

I li parava la mà amb tant d'aplom, que Paulina li cedí sense defensar-se.

Al capdavant, tota la seva vida no havia estat sinó una renúncia a defensar-se. Paulina era d'aquelles dones que si arriben intactes al matrimoni, és perquè mai ningú no els ha demanat una finesa amb una veu d'amo. Hauria accedit, si ho no fa, amb aquella complaença que hom té pel senyor del tramvia que es troba sense moneda, i que us ho paga amb tantes barretades que us fa agafar malfiança. De fet, en arribar a casa us trobeu sense cartera.

Per una complaença així, Paulina es va trobar en ple desert conjugal sense cartera. Traduint: si arribà sencera al matrimoni, els seus sentits atenyeren la viduitat no menys intactes. I no per falta d'esmerç... Quan, a les primeries del prometatge, una amiga li preguntà per què havia accedit a compartir el llit del senyor Omedes, un advocat carlí ple de sacsons, Paulina contestà amb ingenuïtat:

—Què et diré... Ha insistit tant... No me'l puc treure del damunt.

Poc que es pensava ella que, un cop casada, podria repetir aquesta dita amb més propietat. El senyor Omedes era un dinàmic d'aquells que el diumenge al matí es perfeccionaven a l'exercici de tir i a la tarda acompanyaven la custòdia. No és estrany que un assimilador tan perfecte compaginés un fadrinatge cast amb una idea excessiva de les atribucions maritals. Cada vespre, en havent sopat, agafava de la llibreria el volum dels discursos d'En Mella i en llegia un fragment a la muller, amb l'èmfasi requerit, sense respectar els mols. Tot trontollava aleshores, i Paulina, amb la por al cos, espiava com aquell bigoti i barba raso—una d'aquestes vastes pilositats on els llavis són com un musclo—s'enravenava sota l'impetu d'aquella eloqüència. I indefectiblement, es trobava cada nit sense saber com, sota unes urpes entusiastes i una veu sincopada:

—Éts la "Margarita" més maca de la nostra Comunió!...

Per això, quan un cop de sangs va estroncar aquella sensualitat torrencial, Paulina respirà.

Nicanor, Nicanor! Allò sí que havia estat una novella.

Es varen conèixer en sortir d'uns funerals. Queia un xàfec monstruós, d'aquests que els finats, de l'altre món estant, convoquen a intenció dels hereus que a costa de dues cerimònies engoleixen els estalvis de cinquanta anys. Paulina, amb la neboda que s'havia afiliat, es disposava a pujar a un taxi, però toparen amb un jove que hi havia entrat per l'altra banda. Després de les vacil·lacions, tothom es llevà la cartera. Nicanor anuncià:

—Bé, mirin. Si fan bonat, les deixaré a casa seva, i després seguiré el meu camí.

—I els allargà una tarja a tall de presentació. Les dues dones esclafaren davant d'aquell aplom, (i, com que no podien triar, acceptaren). Tot el camí, sense intenció vist, els genolls masculins pertorbaren la calma habitual de Paulina, gràcies al trontoll del cotxe... Però passaren els dies i ella oblidà aviat el reclat d'aquells ulls.

L'atzar, però, semblava entossudir-s'hi. Els ajuntava en les ocasions més enutjoses: en saltar per esquivar un tramvia, a la sortida d'un determinat quiosc... Ella, no obstant, ni quan se'l topà al confessionari ni quan començaren de trobar-se a casa d'amics comuns, no malicià que allò fos una persecució.

Una tarda, quan ella s'entretenia en allò que en diuen les labors del sexe—la neboda al Conservatori, la serventa de compres—algú trucà. Paulina s'aixecà a obrir, i pel cancell distingí el posat decidit de Nicanor.

—Hauria de parlar amb vostè un moment.

Un cop foren al saló, després de mirar a tots costats:

—El que li he de dir és molt important. Estem ben sols?

Paulina assentí amb un somriure benèvol.

—Vaja—recelà—em deu venir a demanar la neboda. Ja m'ho va semblar aquell dia...

I aleshores esclatà la sorpresa. Doble, perquè li revelà, a si mateixa, la seva feminitat. Fou una escena crua, de galliner, sense resistències. Va anar tan ràpid, que ella no se sabé reprendre: ofegà el xiscle imminent i es lliurà a aquella rabiosa impaciència. Només els monosíl·labs indispensables acotaren l'escena.

Després, la confusió. El rubor de la dona que s'ha deixat sorprendre el desig per un desconegut, però sense que li vingüés intent d'aqueixar-se'n les vestidures. —De fet, ja ho estaven.

Nicanor confegia nerviosament:

—Ha estat més fort que jo. No podia dormir sense tu. La meua obra filosòfica en patia... Oi que t'én fas càrrec? Ja sabia jo que això no et podia ser cap mal, amb la vida estúpida que portes.

Paulina es deixava besar, sense trobar la replicà. Aquesta intimitat tan brusca l'entorbolia com un whisky. No sabia si dolre's de l'abús del seu cos, o de la violació de la seva pau casolana.

—Tanmateix, senyor Sugranyes...

—No em diguis senyor Sugranyes. Em dic Nicanor par a tu... Demà a les Galeries, sents? a quarts de quatre!—ordenà amb un espinguet.

Ella accedí, submissa. A la porta, després de la darrera abraçada, la rutina de la visita li dictava:

—Ja ho sap, ha pres possessió de casa seva...

Però l'instint l'advertí. I es ruboritzà més encara, davant del lúbric sentit de la frase.

Així, simplement. Anys i més anys. Puntualitat d'ella a la falsa oficina. L'amic que es retardava, que no ve, o que entra emboirat de perfums femenins... Paulina l'hi perdonava tot: aquest amantament la sobtava com una segona joventut, més autèntica que la primera. La voluptat era per a ella tan imprevista, que des de sempre s'havia dut a la idea de perdre'l: temia aquesta hora, però l'admetia tan inexorable com la mort mateixa. La diferència d'anys, el perverir d'ell... Havia acabat estimant-lo; la seva religiositat, sense tal excusa, li hauria ve-

dat de reincidir. I conscient que la seva joia era fortuïta, en compte d'aferrar-se a ell, li perdonava el cinisme, la infidelitat, les rauxes de caràcter... Així i tot, la felicitat li semblava ben mòdica.

No perquè no la pagués d'altra manera. Cada cap-de-mes, en absència de l'amant, ella obria el calaix, agafava el dossier "Factures pendents" i addicionava. Puntualment, dos dies després, Nicanor rebia de Badalona una transferència postal... Ella ho havia resolt així, discretament. Per a instaurar aquest règim tan franc, no havia calgut acord: ell entenia i acceptava. Paulina s'hauria vexat d'una protesta: ella contribuïa tant a augmentar-li el pressupost! I bé ho exigien els estudis filosòfics de Nicanor, als quals es devia lliurar alta nit, puix que els deures socials li xuclaven el dia...

Fins que una vegada que, en l'amorosa efusió, Paulina arribà a una nova modulació, irreflexivament: —Si sabessis com t'estimo, pirata!—, Nicanor s'embruní:

—Jo et feia més delicada, Paulina.

Ella prou volia excusar l'epítet. Res més lluny d'ella, etc. Però les explicacions eren més inhàbils, encara: alludien a una situació que tots dos havien evitat sempre. Es formà el glaç.

Per part de Nicanor, la tensió era cada dia més forta. Tant, que Paulina malicià un secret: no podia pas creure que ell conreés un pretext, simplement.

I arribà la ruptura. Ella s'ho va témer, en veure'l venir cohibit, sense l'assuagament moral. Es besaren fredament. Aviat Nicanor renuncià a la reticència:

—Temps ha que t'ho volia dir, però dubtava per la pena que he de causar-te. Tu no t'ho mereixes, ja ho sé; jo tampoc... Una hora tonta, què vols! noies que es descuiden, pares que amenacen, la meua família informada...

Paulina, aclaparada, sanglotava. En aquesta actitud—recolzada a la tauleta, el front damunt la mà—Nicanor li venien temptacions de reprendre el galleig. Evitaria llàgrimes. S'hi acostaria de puntetes, la sobtaria amb un pessigolleig a l'aixel·la, i després proclamaria:

—I bé, Paulina, no t'hi encaparris més... Sóc o no sóc el teu gerrió-de-mel? Doncs, apa, a demostrar-m'ho.

Però això ja no seria jugar net. Bé podia tolerar-li una escena, si era la primera i probablement la darrera! Després que li havia après l'amor, la privaria de l'epileg? Quan ella seria més vella, en aquella edat que hom deslliga llacets rosats i olors flors marcides, no li perdonaria pas d'haver-li escamotejat l'escena de la ruptura. La seva història passional en quedaria mutilada per sempre.

—Si almenys m'ho haguessis consultat! Però amagar-m'ho fins al darrer moment, com a una enemiga; com si tots aquests anys no comptessin per res!

Ni es reconeixia en les seves paraules. Mai no havia ella gosat treure-li res. I ara, amb aquest aplom, discutia la seva conducta.

Nicanor trobà la frase brutal:

—Amiga meua, primer l'obligació que la devoció!

En compte d'encendre-la, aquesta duresa l'acostà a ell. Tenia els ulls inundats. Amb una veu apagada:

—Nicanor, tu bé saps que jo no t'he de guardar rencor. M'has donat la teva joventut, m'has fet conèixer la vida! Per mi vares renunciar a la noia Bosch, que era un partit tan esplèndid... Com t'ho he d'agrar?

Ell es sorprendé d'aquesta observació. No la creia informada, i li dolia. De fet, ell va tenir aquesta defallença als primers temps de llur passió, però l'hi havia amagat sempre com una feblesa vergonyosa. Gairebé s'ho havia amagat a si mateix.

—Casa't, Nicanor, casa't... Tan de bo hi siguis feliç, jo t'ho desitjo de cor... Separar-nos avui mateix. Jo no vull ser l'obs-tacle.

—Qualsevol diria—recelà ell—que és ella qui em deixa. No en faltaria d'altra! Després d'haver imaginat tota aquella comèdia!

L'amargava de veure-ho resolt tan fàcilment. —No pot ser que t'estimes!—cridava una veu dins seu. Ell esperava més llàgrimes, una desesperació més profunda. La separació es produïa d'una manera lliça.

—Em casaré, em casaré...—vociferà—. Si vull! Si m'hi entossudeixo, no he de deixar-te per ningú!

—Gràcies, Nicanor. Però jo tampoc no ho permetria. Tal com estan les coses, dubtar seria un crim. Encara que tu volgues, jo no perjudicaria l'innocent que està per venir.

I la seva expressió era terminant. Ara resultava ell l'ofès. En boca de Paulina, aquesta decisió era tan nova, que no podia deixar de creure-hi. I en veure-la sostreta al seu domini, va fer el bot.

—Només una cosa et demano, Nicanor—li afegí ella a cau d'orella—. Promet-m'ho, per mi bé ho pots fer...

I acabà, després d'una vacil·lació: —Promet-me que m'enviaràs una fotografia del nen.

Ell s'aixecà empipat i es dirigí a la porta. Amb un altre distant, escopí en aquella tendresa:

—Sí, dona, ja ho crec... Dues i tot, si vols. No les venen pas cares.

El seu pas ressonà escales avall.

JOAN MINGUEZ

ELS LLIBRES

AMBROSI CARRIÓ, *Pirateria*, poema dramàtic en 4 actes. (Bib. Llanas)

La Biblioteca Llanas de Mataró, que es dedica a la publicació d'obres del nostre teatre, ha donat al públic recentment aquesta obra del dramaturg Ambrosi Carrión, que va ésser estrenada el dia 11 de novembre de l'any passat. Com que el seu autor té una doble personalitat de dramaturg i de crític de teatre, creiem que l'obra es mereix el més detingut anàlisi.

Direm, per començar, que *Pirateria* pertany a un gènere teatral dit teatre poètic. Dintre del teatre poètic, a la varietat que consisteix no tan solament a fer parlar els personatges en vers, sinó a fer-los expressar com si cadascú d'ells fos un poeta. Cosa que no es pot dir de tots els teatres en vers, el de Molière, per exemple.

PAISARELL

AMBROSI CARRIÓ

Es clar que en aquesta varietat del teatre poètic tot depèn de la qualitat de la poesia. *Romeu i Julieta* de Shakespeare és una obra on gairebé tots els personatges fan de poeta, sense que ningú no hi tingui res a dir, perquè llur poesia és de bona llei. Altra cosa fóra si cada personatge fos un poeta, ja que l'èmfasi líric, que sempre allargassa l'expressió, no podria fer-se perdonar per amor de la seva sublimitat o de la seva gràcia. L'obra resultaria francament ensopeïda, o, a tot estirar, grotesca.

Si ens fixem en aquest aspecte de l'obra que comentem, no podem ocultar la prevenció que sempre ens ha causat l'anomenat estil "amascle", que, per sort, cada dia està menys en boga entre nosaltres, encara que algú el faci servir quan necessita absolutament fer-se aplaudir en algun tros de terminat d'una obra.

La raó d'aquesta prevenció consisteix en que estimem que la fatxenderia de l'expressió, en comptes de subratllar el dramatisme d'un fragment, el minva i l'entela darrera d'una boïna de ridícula, que tard o d'hora molesta el públic i el lector i que, ja no cal dir-ho, és inadmissible des del moment per a l'espectador escollit, com a cosa falsa i buida.

Les imatges «atrevides» que empra el dramaturg no sempre ens convencen.

Prou et plauria un joell com el cos d'aquesta dona portar penjat al coll.

Es evident que si us imagineu algú que duguí un joell de les dimensions i la forma com un cos de dona penjat al coll, no us enamorareu gaire del resultat.

I una imatge que associa una representació plàstica visible, no pot ésser de cap de les maneres admissible, com observen Coleridge i Goethe.

En un altre lloc, Daniel, personatge de l'obra, diu, mostrant el vell Dragó a Mísericòrdia:

vaig a mostrar-te el diable,

i Dragó, com a bon diable, respon:

seré el dimoni,
però les meves banyes i les urpes
les esmerço en servir aquesta casa.

No trobem bé que el Dragó alludeixi als serveis que fa a la casa amb les seves banyes si és que no parla per fer riure; però *Pirateria* és un drama, i dels forts.

Tot sovint, gairebé sempre, l'expressió és banal i les imatges adotzenades, de guardarroia. És natural que un Pirata no cal que tingui gaire cultura; però el lector exigeix llegir un poema i no un Pirata. Fixeu-vos en aquesta declaració del primer acte:

Jo vaig tornar la sang roenta dintre les venes, de color de brasa viva els teus llavis, vaig encendre flames de desig en ton rostre i en les nines de tos ulls guspireig de mils d'estrelles.

Aquestes «sang roenta», «brases vives dels llavis», «flames del desig» i el «guspireig d'estrelles» són expressions que les venen a l'engròs amb el vestuari.

Una altra declaració, al quart acte:

No saber d'altra cosa que la boca cremant de l'estimada, ni altre baume que el seu alè, ni sol ni lluna, ni estrelles que no siguin la llum de ses mirades.

Si heu parat bé l'atenció, us heu adonat que s'assemblen com dues gotes d'aigua ambdues declaracions. «Boca de brasa» i «boca cremant»; «a les nines guspireig d'estrelles» i «estrelles que són la llum de les mirades».

Cada boca que els llavis han tastat és una fita més del meu destí,

diu el Pirata.

Fa de mal imaginar una boca com una fita, i encara menys un home besant-la.

Aquest deixament, que fóra greu en una obra en prosa, encara ho és més en una en vers. Vers vol dir forma duta a la perfecció; no tan solament de regularitat rítmica viuen els versos.

Un altre detall que imperfecciona la forma és el freqüent hiperbaton, usat per a major comoditat, però sempre tan desagradable a l'oida i al bon gust. Precisament un dels trets de la poesia moderna és la supressió d'aquesta grotesca llicència poètica.

Tota la vida que fos un sol instant: el de sentir-me la mà com dins el cor la daga enfonsa.

Els tripulants tots conjurats estaven amb Tristany.

Cara a cara, en les mans ambdós una eina ens ho faríem' (!!!).

Aquest darrer exemple, àdhuc pateix pel cantó de la sintaxi, si és que no es tracta d'una errada d'impremta. En aquest cas caldria llegir:

en les mans d'ambdós una eina.

Però en aquest cas també la construcció fóra incorrecta, perquè quan diu: «en les mans d'ambdós una eina» no es precisa si entre ambdós tenen una sola eina o si en té una cadascú a les mans.

Els versos tot sovint són mal midats, per menyspreu de la prosòdia catalana.

Et prego que no segueixis. La pietat va dur-me...

Tu vares dir-me Javina, no recordes? però el diable...

Vent que m'empenya (?) cap a la mar.

Eva

Seieu. Daniel és fora.

Aquestes contraccions són del tot inadmissibles i resultants d'una ignorància o descuit de la gramàtica més elemental. El segon exemple, sobretot, fa mal a l'orella. Finalment, una sovint formes incorrectes, com «tindreu», «a n'aquesta» o «an ell», coses que no s'havien vist des d'anys ha.

Els diners que ha avançat a n'aquest home.

Hem analitzat la forma d'una manera estreta, perquè no creiem, com algú, que els versos, quan són abundosos, poden ésser menys correctes. Ho creiem a l'inrevés. Com més pretensions té una obra, cal que sigui més perfecta.

Posem punt a l'examen de la forma externa. Ara només ens resta parlar del drama.

Serà al número vinent.

ROSSEND LLATES

Jaume I, 11 — Telèfon 11655

Joies
rellotjes
J. ROCA
Rambla del Centre 33.
Passatge Bacarai, 2.

GRAN SASTRERIA LAIETANA
LA DEL RELLOTGE

ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA

Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa

Veritable i garantitzat tall americà

Trajos estam i fresc, a mida, des de 75 pessetes

Pantalons tennis a mida, des de 18 a 115

TALLADORS DE PRIMER ORDRE

40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

Encara no us heu subscrit a la Col·lecció Popular de LES ALES ESTESES?

I E L T E A T R E

La "tournée" del Mestre Padilla

El mestre Padilla és a Barcelona. Sabeu qui és? L'autor de *Valencia*, *El relicario*, *Ca, c'est Paris!*, *La violetera*, etc.

Un dia farem una història del mestre Padilla, des de la seva arribada a Barcelona i les misèries que va passar mentre tingué acadèmia de cupletistes. Vivia una bohèmia desesperada al *Bar del Centro*, bressol de la literatura del districte V, i li deien que era «zincaló».

Avui viu en un hotel excel·lent, té *château*, diners, fama, popularitat i, amb la Raquel i l'Uzudun, passa per ésser un ambaixador espiritual espanyol.

Es bru, alt, el cabell gris, i l'accent terrible d'Almeria, gens internacional. Parla de la seva darrera aventura: el viatge a Amèrica. I diu:

— Vivia tranquil a París. Però tenia ganes de córrer món. Els caps de *jazz* amics em deien: «Un home com vostè, amb un *jazz* ben organitzat, pot anar per tot el món i fer una fortuna.» Acceptant els consells dels Revellers, Jack Hylton i d'altres, vaig intentar-ho. M'emportava a Amèrica un *jazz* molt bo: vint professors francesos, dos italians, dos de belgues i un de luxemburguès. Per a evitar incidents desagradables, una clàusula del contracte deia que totes les qüestions que poguéssim tenir, les resolldria el cònsol francès de cada país. Tothom signà i marxàrem cap a Amèrica. El viatge era de prova. Començarem per Cuba, per seguir Guatemala, El Salvador, Costa Rica, Panamá, Colòmbia i Venezuela. Tot anava bé, menys el negoci. Afortunadament, jo m'havia preparat i portava tots els diners que podia perdre en la *tournée*. Anava pagant i en paus. He perdut prop d'un milió i mig de francs. No li dic res més. Artísticament ha estat un èxit, però, econòmicament, un desastre. Si no arribo a tenir més que aquest milió i mig de francs, a aquestes hores tornaria a donar lliçons a les cupletistes. Però, vaja...! En arribar a Europa vau firmar, de moment, segells de discos per valor de seixanta mil pessetes. Això vol dir que encara puc anar fent. El més desagradable de tot fou la meua estada a Colòmbia. Jo sóc un home que no vol qüestions amb la policia ni els jutjats. Ni mals de cap, ni perdre el temps. I em prova. I a Colòmbia un dels professors belgues va tenir una qüestió amb mi per motius de treball. Complint el contracte, vaig proposar-li l'arbitratge del cònsol francès i ell es dirigí a un advocat colombià que es diu Uribe Holguin. Vaig anar a trobar el ministre d'Espanya, el qual em donà tota la raó. Però amb raó i tot, l'advocat, veient que jo acabava la *tournée* i me n'anava, va firmar un *arraigo*, em féu empresonar a la Comissaria de Policia Departamental un mes i mig. Inútils les meves raons, les intervencions del ministre espanyol... Amb la meua responsabilitat, amb el meu nom, amb la meua raó, vaig passar un mes i mig a l'ombra, passejant-se els músics, amb la consegüent pèrdua de diners... Fins que el meu advocat s'adonà que el barraqüill senyor Holguin infringia les lleis del país en fer firmar al seu fill, com a testimoni, en la petició del meu *arraigo*. Per aquest motiu vaig poder sortir i marxar d'una *República-hija*, a la qual no penso tornar mai més. Va ben bé per ells. He deixat presentada una demanda de danys i perjudicis, però no hi tinc fe. És massa lluny.

— I els diaris en digueren alguna cosa?

— Sí, però vaja, res...

— I ara què pensa fer?

— De moment tinc molts projectes. Ara acabo de remetre al Casino de París la meua darrera marxa: *Maracai*. És un homenatge que faig a la muller del president de la República de Venezuela, que tingueren les màximes atencions per a mi. Ara tinc a mà el contracte per anar als Estats Units, per tal d'impressionar una pel·lícula sonora amb la meua orquestrina...

— Sense professors belgues...?

— Sense! *Logarto! Logarto!*...

— Però és molt probable que per motius particulars no pugui acceptar el contracte i tingui de quedar-me cinc o sis mesos a Barcelona.

— I després?

— Després, com sempre, al meu *château*, a París, a tot arreu.

— Li agrada Barcelona?

— Molt. Hi he passat hores d'una turbulència magnífica. Jo he estat el professor de quasi totes les cuineres del carrer de Llúria o de l'Avinguda de la República Argentina, que a l'hora del cuplet passaren de les cuines als *foyers* dels cabarets de moda, a fer de «dones-empassa-sandvitxos». Llavors no tenia cap diner i portava bigoti. Treballava com un negre i no sabia pas com acabaria la meua existència.

— Ara ja és una altra cosa, veritat?

— I tant! Ara he perdut un milió i mig de francs i no li diré que m'hagi quedat tranquil, perquè perdre diners sempre sap greu, però no m'ha donat cap mal de cap.

— Ho celebren...

— I jo també — diu ell, convençut.

FRANCESC MADRID

DIAGHILEW

Aquests dies he vist en els diaris il·lustrats una fotografia de l'enterrament de Diaghilew a Venècia. Dins d'una gòndola anava el taüt, en el qual jeien unes òrbites glaçades, encara amb el séc del monòcle, i uns nervis sense vibració amb el darrer somni d'acrobàcia encara mig contingut entre nervi i pell.

El que no ha vist mai un enterrament a Venècia, no pot imaginar-se com pesa tota la putrefacció dels canals i del marbre, tot l'espasme indecent de la llum damunt de l'aigua, en la trista negror de la gòndola i de la caixa de morts.

Morir a Venècia seria d'un romanticisme excessiu, d'un llibresc desesperadament enganxós, si Venècia no fos un somni cons-

SERGE DE DIAGHILEW
per Jean Cocteau

tant, una meravella absoluta que resisteix tota la literatura i tots els sospirs infectes del turisme.

Diaghilew ha trobat la mort en un dels llocs de pedra civilitzada més adequats i més dignes d'una ànima de gran foll, que per damunt del cabotinatge i del negoci feia voleiar un mocador de seda pigallat d'entusiasme i d'aventura.

Venècia ha estat la fi de prínceps arbitraris, de reis destronats, de poetes embafats de glòria amb galtes de lleó i amb la mirada àcida. Ha estat la fi d'aquest gran rei de la fantasia, saltimbanqui genial, animador de Petruixkas i de carrusells de paper de vidre.

Diaghilew ha mort entre l'espectacle dels maillois del Lido i les meduses gelatinoses del Gran Canal.

Jo recordo que la primera vegada que vaig parlar amb ell era en un assaig, al teatre Real de Madrid, fa cosa de dotze anys. Serge Diaghilew, rus de nervis de marta, esmolat, instintiu, home de llavi semàntic i de tercers intencions, s'havia convertit en Monsieur Diaghilew; era un eslav xuclat per París. El que impressionava més era el seu gran crani, un crani desproporcionat, monstruós, i damunt del crani aquell barret fort reforçat, fabricat expressament per a ell, i sota les ales del barret un cabell negre tacat de blau, un cabell d'absoluta fantasia. Monsieur Diaghilew semblava un montmartrià de fi de segle. Toulouse Lautrec l'hauria pogut pintar perfectament al costat de la Goulue en qualsevol tabarin esquitxat de mangra, ple de «monyos» japonesos i mànegues de pernil. Diaghilew, quan arribà a París, portava dintre del seu cap enorme unes quantes idees de bon perdiguer que té un nas que no falla, sabia el secret d'aprofitar les musculatures, el paper pintat, el maquillatge i la llum; sabia

— I els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

— Els altres?

unes coses mig podrides i mig asiàtiques que eren explosius de fascinació, i sabia, i això ho sabia com un infant meravellós, totes les gràcies dels cavallets i dels trapezis de les fires populars.

Diaghilew pactà amb l'Occident, i les seves excel·lències russes, d'un colorit massa «farouche», d'una brillantor de terrissa corrosiva, van adaptar-se a tota la gamma de pintures que aquests darrers anys han usat la pell pura i la pell snob que pren la fresca per les aceres de París.

Va portar del seu país els productes més assimilables a la internacionalització, i de França en va recollir allò que tenia el verd o el pebre més suggestiu. De la barreja en va sortir el gran invent dels «ballets russos» tal com Diaghilew els ha servit en els escenaris més importants del món.

Diaghilew, instintiu poderós, va saber triar com ningú. Al seu encert devem les coses més vives, més intel·ligents, més agudes, que aquests darrers anys hem presenciat al teatre.

Recordo abans de la guerra, haver vist a París aquella *Llegenda de Josep* de Ricard Strauss, amb la decoració de Josep Maria Sert. Allò Diaghilew ho servia al costat de *Cleopatra*, al costat de *Midas* i altres obres que feien un tuf de magazine encartonat. Però la *Llegenda de Josep* era com el castell de focs d'un pomperisme enlluernant, a força d'or i d'intel·ligència. Després aquestes grans màquines escandalosament «mudades» varen ser substituïdes per un gris, per un metall blanc i per una mitja llum, que va cremar la incomprensió de molta gent, però que va ser el cop de puny més agut, més nerviós i més ben donat que s'ha vist en un escenari. Recordem, per exemple, l'estrena de *Parade*.

Diaghilew anà caçant meravelles, anà associant a la seva firma els valors de més gradació. Un moment únic fou el *Pulcinella* de Strawinsky amb el décor de Picasso.

Cada vegada més esmolat, més de cara el seu temps, però amb el gran barret fort que el feia tocar de peus a terra, Diaghilew va fer el pacte més fi que s'ha fet mai entre l'escenari i l'esport. Em refereixo a aquell *Train Bleu* de Cocteau i Milhaud amb la coreografia de la Niginska. I últimament tota la literatura suculent i podrida dels ports, passant per Gide i arribant a un Paul Morand i fins a un Francis Carco, es trobava concentrada en els moviments més agils, en les línies més simples que hom pugui imaginar, dintre d'aquell ballet *Mate-lots* en el qual s'associà el nom del nostre pintor Pruna.

Els «poulains» d'aquest gran manàger de somnis excitants, es deien Paulovna, Karsavina, Niginsky, Böhm, Massine... Autòmats fets a mà amb una ànima que era com un d'aquests coets complicats que sempre porten un joc de llum ple d'imprevist.

J. M. DE S.

ENTREACTES

Alarma, pare i fill

Tothom sap que Alarma pare és un excel·lent pintor escenògraf i que Alarma fill és un actor de la companyia de Romea. Ara bé, també és sabut que al pare Alarma li fa molt poca gràcia que el seu fill sigui actor. Cada vegada que a'gun conegut diu al pare Alarma que el seu fill és un gran actor, que promet, que ho fa molt bé, l'escenògraf distingit fa una ganyota de contrarietat.

El senyor Rodríguez Codolà, que és molt amic del pare i del fill Alarma i és el crític teatral de *La Vanguardia*, té un sentit equítime dels adjectius. Si pot posar notable, no posa eminent; si pot posar passador, no escriu pas discret. Però, pel que sigui, des del debut del noi Alarma, cada cop que parla d'ell li fa un elogi particular. Això que fa amb el fill no ho havia fet amb el pare.

I fa pocs dies el pare Alarma, molt enfadat, va agafar per l'americana al senyor Rodríguez Codolà i li va dir:

— Escolti, amic Codolà, que parla bé del meu fill per fer-me la guita?

Els sentimentals

A l'escenari de l'Espanyol, a finals de la passada temporada, En Montero era allí, en qualitat de visitant. En un moment donat entra a l'escenari un senyor castellà, tot vestit de negre. Veu En Montero, i:

— ¡Hombre, Joaquín! Tanto tiempo sin verte...

S'abracen, emocionats. Llavors, En Montero diu:

— Veo que llevas luto... ¿De quién?

El senyor castellà posa una cara de circumstàncies.

— De mi esposa. Hace dos meses...

En Montero se li torna a tirar als braços, amb les llàgrimes als ulls:

— Tu esposa, ¡qué desgracia! Tan buena...

Escena emocionant. Els còmics de l'Espanyol hi assisteixen amb un posat serà i fatalista. Finalment, el senyor castellà se'n va, Llavors, En Montero, eixugant-se les darreres llàgrimes, pregunta a En Santpere:

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

— Escolta: qui era aquest senyor?

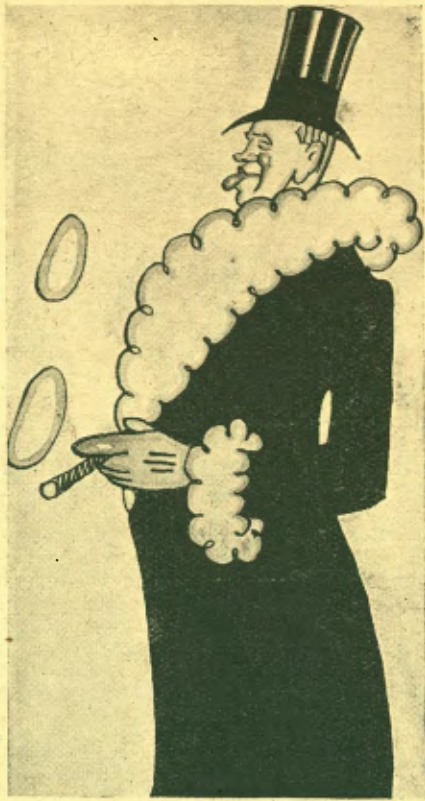
— Escolta: qui era aquest senyor?

ELS EMPRESARIS I LA PRÒXIMA TEMPORADA

Josep Santpere

El vodevil també té les seves obres clàssiques. I són precisament aquestes obres les que aquests darrers dies ha representat la companyia d'En Santpere al Teatre Barcelona, en mig d'un èxit de públic sensacional, malgrat la calor que feia. Sortosament, En Santpere i els seus s'han pogut *tirer d'affaire* amb una certa comoditat; la *tenue* obligada dels *chefs-d'œuvre* del vodevil francès passat pel Paral·lel requereix només uns calçotets i samarreta o una camisola, segons es tracti de senyors o de senyores.

En Santpere, doncs, ens ha rebut en el seu quartet, abillat amb una manca de pompa absoluta. Aparentment, sembla molt difícil encarrilar un diàleg sobre temes serio-

sos amb un senyor que us escolta, vestit amb roba interior. Generalment, però l'humorisme d'En Santpere s'acaba al sortir d'entre caixes.

— Què preparem per la pròxima temporada?

— Moltes coses; ja acabem de tenir-ho tot embastat. Ens falta, però, lligar encara alguns caps.

— Quins?

— El que fa referència, per exemple, a la primera dama. Ens falta una actriu d'empena i, realment, és difícil de trobar-la. Ja ens en sortirem, però, d'una manera o altra.

— No ens podeu avançar cap nom?

— Sí, home. Aquest any presentarem a l'Espanyol una companyia que faci honor a la tradició de la casa. Com a novetats, hi ha l'ingrés de l'Alexandre Nolla, que és un bon reforç, oi?

— I els altres?

— Els mateixos, si fa no fa, de la temporada passada: Clapera, Arteaga, Zenon, Pedrola, València, etc.

— Molt bé. I quan inaugureu?

— El 20 de setembre, amb una obra d'En Roure.

— Títol?

— Encara no el conec.

— Amb quines altres obres compteu?

— Tenim obres de l'Amichatis, d'En Capdevila, d'En Preses, d'En Vallescà, d'En Fuentes... En Màntua i l'Amichatis han fet una obra en col·laboració, molt original.

— I traduccions, no en fareu?

— Està clar! Tenim comprades varies obres franceses.

— Així, doncs, es pot dir que l'orientació de la vostra temporada serà igual que els anys anteriors...

— Ben bé igual, no; tinc la idea d'organitzar una mena d'abonament per a fer bon teatre. Destinariem un dia de cada setmana, els divendres, posem per cas, a representar obres diguem-ne selectes, presentades amb tota dignitat.

— Quines seran aquestes obres?

— La primera, una adaptació teatral, en quatre actes, de la novel·la *La fosse aux filles*, de Kuprin. L'adaptació és feta per Millàs-Raurel.

— I després?

— Tenim també una obra polonesa, el nom de la qual no vull dir, encara... Serà una cosa sensacional.

— Trobo que està molt ben pensat això, Santpere.

— Oh, per mi rai! El que passa és que sembla que els autors catalans no hi volen saber res amb nosaltres. Es queixen que no fem teatre digne, diuen. Que ens portin obres, i veuran si les farem! Cada vegada que se'ns ha presentat un autor dels de l'altra banda de la Rambla, l'hem rebut amb els braços oberts. Quan En Crehuat, l'Artís o En Carrion m'han portat alguna obra, l'hem estrenada de seguida. S'ha dit, també, que havíem prostituit el vodevil. Que ens en portin de vodevils fins, i els farem! Ni amb les traduccions la majoria dels autors catalans no han volgut saber-hi res. Hem comprat obres franceses que de vegades no hem tingut més remei que fer-les traduir per gent que no saben llegir ni escriure.

— A què ho atribuïu, vós, aquesta absència dels autors — diguem dels autors de l'altra banda de la Rambla — envers vosaltres?

— Què sé jo? Em fa l'efecte, però, que es tracta més que res d'una força d'inèrcia, una mena de malentes que els té allunyats. Ara ha vingut En Millàs i ja veureu com li presentarem l'obra... En Sagarra, En Soldevila, En Pous i Pagès i tots els altres tenen ben obertes les portes del nostre teatre...

CODORNIU

LA MUSICA

LA MUSICA I ELS BALLS RUSSOS

Abans que *Pulcinella*, el ballet de Stravinski, es representés a Barcelona, es va executar la música en un dels concerts que el mateix Stravinski ha vingut a dirigir, varies vegades, al teatre del Liceu. És una de les millors obres del primer dels compositors russos. Les idees són de Pergolese; la seva gràcia neta i natural, però vivantes també d'una certa profunditat dramàtica, com fil·les del geni que morirà al començar la joventut, contrasten, tot lligant-hi estranyament, amb la polifonia, entre clàssica i lliure, i unes harmonies uns cops espesses i altres cops senzilles, que no s'avenen al sentit harmònic de les clares melodies italianes del bon temps, perquè responen a l'apartat sistema de la vagarosa harmonia oriental. L'orquestració és timbradíssima i violentada. L'efecte total és de gran satisfacció i plenitud. I és la impressió que ens va fer a nosaltres; i vàrem aplaudir sincerament, mentre uns quants petits professors del país, darrera nostre, en les últimes files de la platea, inquiets com garipaus que els tiren sal a la panxa, rodant-los el cap del vertigen d'abocar-se a unes afraus ignotes que amb les seves ulleres de presbite no poden midar, protestaven amb ira i rabieta en nom d'una música antiga, que ells no han fet, i que encara no han comprès.

En l'intermedi vàrem entrar a l'escenari. Stravinski estava enraonat amb un artista un xic refinat, un xic intel·ligent, el qual el complimentava de la manera que s'acostuma a fer a la cara d'un autor quan se'l va a saludar després d'executar-li una obra; i li deia: «Oh, mestre, quina música! I encara, si poguéssim sentir-la amb l'escena, el ball i el decorat, quin efecte ha de fer!» «No ho cregueu — va respondre Stravinski —, la vista i l'oïda són dos sentits que no lliguen, i la música no hi guanya res amb la visió escènica, sinó que més aviat aquesta distreu aquell a.»

Ens va sorprendre la contesta de Stravinski, per dues raons: la primera perquè no estem fets a oir gent que digui coses que demostrin que han pensat i meditat sobre les qüestions de què parlen, i menys entre artistes; la segona, perquè aquesta mateixa idea ens havia acudit i l'havíem exposada, temps abans, a *La Publicidad*, amb ocasió de fer la ressenya de les primeres representacions dels balls russos a Barcelona, i ho havíem repetit posteriorment en altres moments.

Tot això és per venir a esbrinar quina part té la música en els ballets russos, quina és la importància artística d'aquesta part i quin pervenir hi pot trobar en col·laborar en aquest espectacle. I parlem dels balls russos amb motiu de la mort recent del seu cèlebre director, Sergi Diaghilew.

Aquest home va ésser un veritable geni, com a organitzador i creador d'espectacles inimaginats. Ell va tenir la visió d'una obra d'art nova, i va saber suggerir-la i transmetre-la a homes capaços de portar-la a la realització, artistes de valer positiu, que ell va triar sempre sense equivocar-se mai.

I el ballet, que era una forma morta, en va fer l'art més viu dels nostres dies; el que més ha interessat els públics selectes dels últims temps; i el que ha ocupat als artistes de més moderníssima concepció; l'espectacle que ha aïllat les manifestacions més atrevides d'art novíssim, que semblava obrir, a l'evolució de l'art, una porta meravellosa sobre una terra plena de possibilitats no somniades; un camí que seguia amb ritme palpitant i nerviós, amb marxa accelerada, cap unes estades cada cop més abstractes i llunyanes.

La música, en el ballet, és element principal; Diaghilew va descobrir i fer famós un mistic fort, gosat, i nou en cada producció. Totes les obres importants d'aquest compositor són balls russos; i així i tot ja hem vist el que en diu — és Stravinski aquest compositor — de la música en relació amb el ball.

Si la música no pot lligar-se amb la visió i el moviment escènic, sense un element que els relacioni, com és la veu humana en l'òpera; i si, a més, ha de supeditar els temps al ritme seguit i regular del ballarins, ritme que no admet les oscil·lacions que són la vida de la interpretació musical, no és fàcil ni natural que la música trobi en el coreu del ballet el seu terreny més apropiat ni l'esperança de noves formes; ni és de creure que els compositors dotats d'intima musicalitat es puguin subjectar a aquestes dures i ofegadores limitacions, contràries a l'essencial manera de ser de la música pura.

JAUME PAHISA

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

AL CANADA

— No m'agrada xafardejar. El meu veí de més a prop viu dos centes milles al nord i no ens avenim gaire.

(The Humorist.)

Per al tocador i higiene USEU

Sabó "ESPOROL"

El millor del món

LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

CINEMA I DISCOS

REPRESSES

«Norma Talmadge, la més gran artista del cinema», llegíem en un revista francesa que acabem de tirar a la paperera. Aquest judici és una exageració evident i tothom convindrà que sense sortir del domini del cinema podríem trobar fàcilment uns quants noms il·lustres a posar al nivell, si no més amunt, del que pertoca per mèrits indiscutibles a la famosa Talmadge, una de les més antigues «stars» i que encara avui brilla amb esclat de primera magnitud. Però resta indiscutible que Norma és una artista en el sentit més autèntic del mot, i que el seu nom al cartell d'un film és una atracció que no resistim. Però per aquesta volta la simpatia de Norma ens ha jugat una mala passada, ja que aquest seu film, *El millor cavaller*, mereix un judici sever.

Que Roland West és un home que coneix el *métier*, és una cosa evident a totom que hagi vist aquesta cinta. Ditem més sembla conèixer-lo tant, que al començament sobretot ens llença a una sèrie d'exercicis que semblen més destinats a un tribunal de cineastes que a un públic que vol les coses clares i que no l'atabalin amb una riquesa tan atapeïda d'intencions.

Ja que hem parlat de claredat, insistim. No sabem si per errors en el muntatge, o en la retolació, la qüestió és que la trama d'aquest film durant una bella estona és boirosa fins a fer certa angúnia. Un home acaba per tirar-s'ho tot a l'esquena i no fer sinó mirar sense preocupar-se d'altra cosa. I en nom de la veritat, el film, durant tota una primera part, és pot mirar. Fotografia excel·lent, moviment de la càmera agilitat, foses encadenats a dojo, primers plans deliciosos a base del rostre de Norma Talmadge. Delatam per això tot seguit la pessima realització d'alguns decorats. S'hi veu massa la fusta o, si preferiu, el cartó. Les escenes finals, en aquest sentit, són desastroses, alguna cosa per l'estil de l'*Orfeu* de Gluck al nostre Liceu, que és el màxim que podem dir en aquest terreny.

NORMA TALMADGE

Però el mal principal està en l'assumpte. Al començ, com dèiem, en què hom es pot limitar a mirar, tot va com una seda. Però quan ve el senyor Luis Alonso (a) Gilbert Roland i el romanço comença, ja s'ha acabat la nostra delectança. No insistim sobre això perquè ens és massa desagradable. Nosaltres hi patim de veritat. Ens dol de veure el talent i els diners malgastats així.

Restem amb l'enyorança de Norma Talmadge i en la confiança que H. King en la seva propera pel·lícula ens permetrà admirar-la sense recances.

Lon Chaney al París i al Rialto fent de fantasma i de geperut, i el que és més important, Max Linder reapareixent en les pantalles dels cinemes citats. No oblidem que Max Linder fou un dels pares del cinema autèntic, un dels primers a comprendre la joguina que la ciència posava a les seves mans i a saber servir-se'n intel·ligentment. Max Linder, amb Mack Sennet i Chaplin en les comèdies Keystone, creaven l'humor cinematogràfic.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

— que *Amèrica* del gran Griffith serà novament filmada, però ara sonora?

— que *La casa de la Troya* serà novament filmada? Raquel Torres i Ramon Novarro en seran els interpretats.

— que es diu que els cinemes tornaran a augmentar els preus de les entrades quan comenci la temporada?

DISCOS Broadcast

El major stock

Preus únics a 5 i 6'50 pessetes

CASA ALEMANY
Via Laietana, 39 - Tel. 12756
BARCELONA

ANTICIPACIÓ

La pròxima temporada

II
Completem amb aquest segon i últim article la llista de pel·lícules recomanables per a la pròxima temporada. No volem donar a aquesta informació més valor ni més importància de la que pot tenir. Sobretot hem d'advertir que la nostra llista és forçosament incompleta, ja que és molt aviat en-

d'aquest talentós director s'interessarà enormement pel seu art personalíssim, tan apte per traduir cinegràficament el misteri. Però els qui ja li hem vist les seves anteriors produccions no deixen de trobar-hi repeticions que lleven interès a la cinta.

La cinematografia francesa, que tan malament ens arriba a casa nostra, puix que

EMIL JANNINGS en «El Patriota»

cara per a poder tenir a mà tots els informes necessaris per a aquesta tasca, però si justament ens hem precipitat a fer-ho és per considerar-ho així més interessant per als nostres lectors, assegurant d'aquesta manera una prioritat a la nostra informació sobre la que la premsa local, com de costum, donarà un dia d'aquests. Insistim, doncs, que no hem volgut dreçar una llista de totes les pel·lícules a veure, però sí que pretenem que totes les pel·lícules consignades seran dignes d'ésser vistes. Repetim que hem controlat severament les crítiques imparcials que sobre les obres posem; que ens hem fiat també del prestigi dels directors i dels informes, més amicals que comercials, que el personal d'algunes de les cases ha tingut la gentilesa de comunicar-nos.

El que dèiem en el número anterior d'*Ombres blanques*, podríem repetir-ho ara de *Solitud*, l'obra de Paul Fejos que promet ésser igualment un dels grans esdeveniments de la temporada. Del mateix autor veurem també *Broadway*.

Ernst Lubitsch presenta les seves dues darreres obres: *El Patriota* i *Amor etern*. Lubitsch és avui un dels més grans mestres de la cinematografia i potser ningú com ell no dona aquella impressió de plenitud espiritual que caracteritza els artistes de raça. *El Patriota* és referència a un episodi de la història russa, i *Amor etern* és un romanç idíl·lic que es desenvolupa als Alps suïssos. Esperem que aquesta vegada la censura ens deixarà tranquils i podrem reveure Camilla Horn, que és la companya de John Barrymore en aquest film. Per cert que veient a aquest actor en les fotos del film en qüestió no hem pogut menys de pensar en l'admirable Guillem Tell que seria capaç de crear.

H. Brenon, del qual tantes voltes hem parlat amb entusiasme des d'aquestes pàgines, ens torna amb *El Rescat*, inspirat en una novel·la de Conrad.

Rex Ingram continua amb les preocupacions religioses que eren el nus de la seva última obra, en la seva novel·la *Les Tres Passions*, que són el diner, l'amor i Déu.

H. King, que es feu famós d'ençà de *La germana blanca*, té enllestides ja dues obres que veurem també aviat: *La dona disputada* i *Ella va a la guerra*.

Anoteu d'E. Carewe: *Venjança* i *Evangelina*.

D. W. Griffith serà representat en la propera temporada per un sol film, si la Cines no troba algun «saldo» com ara *Les tristeses de Satanàs*. Aquest film, que és un «talkie», que corre el perill d'emudir a casa nostra, és *La melodia de l'amor*. Diuen els que l'han vist que és un bell espectacle i res més. Però com que un bell espectacle estil D. W. Griffith és sempre una cosa refinada, l'anirem a veure.

Creiem que tothom està assabentat dels títols de les pel·lícules de Chaplin, Douglas i Mary Pickford. Són, respectivament: *Les llums de la ciutat*, *La màscara de ferro* i *Coqueta*. Totes tres «talkies». Ja veurem que passarà.

Parlades també *El llop de Wall Street* i *Show - Boat*. El primer és un film sobre la vida de la borsa neoyorkina, amb G. Bancroft, i el segon sobre la pintoresca existència d'un circ ambulat. Tots dos han estat estrenats a París amb èxit entre els nuclis intel·lectuals.

Von Sternberg, la gran revelació de l'any passat, presenta dos films: *Els molls de Nova York* i *La Redada*, els dos amb G. Bancroft. Si hom ha dit de l'últim que repeteix massa *La llei de l'hampana*, en canvi els elogis del primer que hem pogut llegir són tan calorosos com unànimes. Probablement una de les tres o quatre sensacions de la temporada. El formidable actor que és G. Bancroft treballa al costat de Betty Compson i Olga Baclanova.

De Von Sternberg, a qui devem un film considerable com *D'home a home*, tindrem *El Pell Roja*.

Finalment també ens torna en la doble modalitat d'actor i autor Von Stroheim, en la seva obra *La marxa nupcial*, que deuria ésser una cosa trista, tristíssima, com tot el que procedeix d'aquest misantrop.

Els mateixos elements a què devem *Chang* han realitzat *Quatre Plomes*.

Paramount presentarà també dos films per Pola Negri i tres per A. Menjou.

H. Gallen, l'autor de *L'estudiant de Praga*, ha realitzat amb Brigitte Helm un film d'argument fabulós titulat *Mandràgora*, el qual, per bé que molt inferior al primer esmentat, segons diuen, és prou curiós per a veure's sense fatiga.

El teatre sinistre és el film de Paul Leni de propera estrena. Qui no hagi vist res

tenim desgràcia de no veure'n sinó les nícies, estarà enguany representada per una obra que a la nació veïna ha estat posada als núvols com una de les obres més reeixides del geni francès. Parlem d'*El Diner*, de Marcel l'Herbier, amb Brigitte Helm.

Els que es plauen en films com *La muntanya sagrada*, podran veure *El drama del Mont Cervin*, documental sobre els Alps.

Bons informes també tenim, per bé que ja ens permetem situar-los en un nivell inferior, dels films francesos: *Occident*, *Venus*, *Barri Llall*.

Hem agrupat aquests informes sota els noms dels directors, perquè creiem que és

LILY DAMITA, protagonista d'«El Rescat», d'H. Brenon

la manera més racional de procedir. Citem no obstant, per acabar, alguns films recomanats per la vàlua de la interpretació: *Els pecats dels pares*, amb E. Jannings; *Rostres oblidats*, amb O. Brook; *El món contra ella*, amb Esther Ralston; *Flames*, amb Olga Tjekow; *Mariana*, amb Marion Davies.

Donem per acabada aquesta llista de títols, que en podríem dir l'aspecte positiu de la temporada. Com a males notícies podem avançar: que en la pròxima temporada no hi haurà cap film de King Vidor, de Lillian Gish, de Gloria Swanson ni d'Harold Lloyd, ja que King Vidor ha acabat tot just ara la seva primera producció sincronitzada: *Halleluia*; Lillian Gish no fa res, Gloria Swanson té interromput el seu film *La Reina Kelly*, i Harold treballa ara en els seus primers «talkies».

Tothom convindrà, a la lectura de la llista present, que es prepara una bona temporada, una temporada que té per nosaltres l'emoció d'un comiat, car és l'última avinentesa que tenim de fruit d'un repertori fruit dels millors talents i dels més grans capitals, treballant exclusivament per al cinema silenciós. Ara tots aquests valors són ja difícils, i no en dubtem, de moment el cinema silenciós en patirà. No tenim prejudicis contra el cinema sonor, però sí que tenim la nostra màxima esperança en el cinema silenciós, el qual, justament per l'eliminació màxima de sensacions, s'encamina a la puresa que és la norma estètica per excel·lència.

J. P.

El que diuen...

H. Carton de Wiart, ministre d'Estat a Bèlgica, escriu: «*Moving pictures*! Aquesta és la frase amb què els anglesos denominen el cinema. Imatges que es mouen. També podríem dir: imatges que commouen. En efecte, la projecció animada impressiona directament i profundament l'ànim de l'espectador. Més forta és la impressió en un nen. Incapaç de separar encara la faula de la realitat, el nen segueix amb avidesa la història que s'explica en la pantalla, que el domina per complet.»

I sobre el mateix escriu el subtil Jean Renouard: «En el cinema les ombres, que per a nosaltres no són sinó ombres, per al nen són quimeres que s'apoderen de la seva pensa i desfilen lentament per ella.»

L'aparició de Chaplin

Un jorn hom pogué veure cartells llargs com serpents fixats en els murs. A cada cantonada un home, el rostre cobert amb un mocador roig, encarava un revòlver sobre els transeünts pacífics. Hom creia oir soroll de cavalcades, esbufecs de motor i crits de mort. Entràvem a corre-cuita en els cinemes i compreguem que tanmateix un canvi havia sobrevingut. Es tractava del film, a l'americana, *Els misteris de Nova York*.

El somriure de Pearl White feia la seva aparició a la pantalla; somriure quasi ferotge que anunciava les convulsions vingudes del Nou Món. Compreníem en fi que el cinema no era pas una joguina mecànica refinada, sinó el cruel i magnífic ull d'avui dia. Les petites sales fosques on anàvem esdevenien el teatre de les nostres rialles, de les nostres ràbies, de les nostres grans commocions d'orgull. Amb els nostres ulls augmentats llegíem els crims, els comiats, els fenòmens i per sobre de tot la poesia de la nostra època. No compreníem encara. Vivíem massa ràpidament, apassionadament. Presentíem només la puixança de la novetat del cinema, però seria fals pretendre que érem satisfets. Com a molts, el cinema de 1921 ens permetia esperar. No era encara hora de sorprendre's de la poca importància que es donava a aquell que a França anomenàvem Charlot, però era fàcil dar-se compte de la importància del seu rol. Charlie Chaplin ha realment «descretinitzat» el cinema. Això li fou planer, car era poeta. Crec que és inútil insistir sobre això i que ja fa temps que tothom comprén el que separa els films de Chaplin de quasi tots els altres films. La poesia és l'àcid més violent de tots els coneguts. Ell comprom les combinacions més complexes, més puixants. La seva presència obliga a recomençar-ho tot de bell nou.

La sobtada aparició de Ch. Chaplin provocà les més significatives rialles. Diguem també que el seu «còmic» féu escàndol. Alguns periodistes, dintre l'habitut, parlaren de decadència, sense tractar de comprendre les raons dels prodigiosos èxits d'aquest extraordinari actor. En els seus primers films, doncs, Ch. Chaplin no era sinó un actor meravellós. A poc a poc esdevingué l'autor dels seus propis drames i el més formidable dels *metteurs-en-scène*. Talment com si Chaplin amb un copet del seu bastó, igual que un màgic somrient, hagi sabut infiltrar al cinema un vigor real i un sentit novell. Tots els films que sortien de Los Angeles sabien plaure aleshores. Eren les llargues cavalcades mudes, sense un gest inútil, raptes sensacionals.

Era el cinema transformat per la influència de Chaplin, que ha fet palesos el misteri i la beutat de la nostra època; però aquesta llum que ell ha aportat era tan simple, tan poc afectada, que hom la remarcà a penes. Era no obstant una de les més grans, una de les més importants adquisicions artístiques del nostre temps. Tot era renovat d'un sol cop.

PH. SOUPAULT

DISCOS

En assenyalar la publicació dels discos que recullen la coneguda obertura de Beethoven *Leonora* núm. 3., impressionats ara per l'Orquestra Filharmònica de Viena, per ésser una obra tan escoltada, us fa veure un dels avantatges del gramòfon: la possibilitat que amb ell teniu d'escoltar, i comparar, si voleu, diverses interpretacions d'una determinada obra. El disc, demés, arriba on les dificultats materials impedeixen l'audició d'aquestes obres per manca d'instruments d'execució, i en els llocs que hi són, demés de fer possible la comparació, treu de la monotonia que porten les repetides audicions d'aquestes obres sempre igualment interpretades.

Això sí, a vegades esdevé perillós lliurar-se a novetats d'interpretació. El mateix mestre vienès Franz Schalk, a que ningú no pot discutir la seva autoritat en la direcció, pot recordar la mala impressió que va causar a Barcelona quan fa pocs anys, als concerts del Liceu, volgué singularitzar-se amb l'audició de la *Cinquena Simfonia*.

En aquesta obertura sembla contenir-se dintre d'una interpretació correcta, en la qual, encara que a estones cerqui l'efectivisme amb bons efectes de conjunt, hi ha alguns detalls dels instruments de fusta que resten completament ofegats, i això sembla més aviat degut a llur col·locació davant del micròfon.

Seguirem amb les obres de Beethoven que apareixen en el catàleg del mes, encara que abandonem el pla d'altres dies, i parlarem de fragment del *Fidelio*, que s'ha enregistrat: l'Ària de *Leonora* del primer acte. Com la majoria dels fragments de l'òpera beethoveniana, resta gairebé oblidat tot i ésser del més expressiu que s'hagi fet en música dramàtica, a la qual el seu autor volgué donar la mateixa perfecció i autoritat que assolí en la música instrumental. Així i tot és coneguda la dificultat que Beethoven mateix declarava per la música vocal (per aquesta ària sembla haver escrit més de quinze variants), que es va traduir en una contínua sèrie de dificultats que són acumulades en aquestes obres. Potser això expliqui per què són tan comptades les seves audicions. La senyora Frida Leider sap resoldre-les i encara que no pugui lluir massa extensió de veu, sap donar la intensitat dramàtica que requereix l'obra. Perquè la veu no esdevingui enfosquida cuita a posar agulles per a aquest disc de diàmetre doble.

J. G.

Leonora (Beethoven), Obertura núm. 3, I i II, Obertura núm. 3, III i IV. Orquestra Filharmònica de Viena, dirigida pel mestre Franz Schalk. Companyia del Gramòfon, AB 448 i AB 449.

EL DISC DE LA RAÇA

Si desitgeu comprar un bon aparell portàtil, recordeu el nostre model

MIRAKEL

Preu:

330 ptes.

DE LES ARTS

COMENTARIS DE L'EXPOSICIO

V
Avui enfocarem un sector extrem del gran recinte de l'Exposició en el qual anotarem els admirables palaus de les Arts Gràfiques i de l'Agricultura. En aquesta ruta, el pavelló que, primerament, se'ns presenta és la Casa de la Premsa. Davant d'aquest edifici no sabem on som.

Si aquest pavelló estigués situat entre les cases del barri català del Poble Espanyol, tot

tura que les motivi, solucions terminals de façana més o menys flamandes; plafons i plafonets de ceràmica variada; la indispensable cupuleta, uns quants escuts repartits... en fi!, el ben bé prou conegut repertori arqueològic de tot casino fora amb pretensions ciutadanes.

Palau de les Arts Industrials. D'aquest edifici, després de fer constar el bon efecte que m'ha produït l'espaiosa nau interior amb

de casa francesa aclimatada a Sarrià que dona bo de veure. Pel meu gust, els dos cossos que s'eleva a banda i banda del bloc central perjudiquen la ponderada relació dels volums.

La disposició de la planta és ben resolta. A més d'una espaiosa sala principal n'hi ha altres dues a cada costat on cal remarcar un seguit de voltes valdes de sorprenent visibilitat.

Els mateixos arquitectes que han projectat aquest pavelló, senyors Manuel M.ª Mayol i Josep M.ª Ribas, han edificat el Palau d'Agricultura, en el qual han estat més originals i, també més encertats.

La primera bona condició que assenyalo en el Palau d'Agricultura és en els materials emprats. Aquí no hi ha cap mistificació; el que es veu no enganya.

Un altre encert és la concepció del conjunt, per bé que en alguns fragments hi ha una accidentació d'elements massa acusada. Això es manifesta, particularment, en la façana d'enfront l'altre admirable Palau de les Arts Gràfiques.

Situant-nos en qualsevol lloc del recinte interior d'aquest palau tot és agradable de mirar. El pòrtic amb arcs de mig punt i una construcció sobresortint de les teulades, és un recó de pagès traslladat a Montjuïc.

Dels interiors, cal remarcar l'intrados foradat de la cúpula en el pavelló annex; és una solució abarrocada de molta gràcia, tant de dintre com exteriorment.

Les armadures i els sostres de fusta són una altra mostra original d'aquest palau.

El pintor Darius Vilàs ha decorat uns paraments interiors amb pintures de migrada qualitat.

No recordo cap *stand* per citar d'una manera especial, però us aconsello que no passeu per alt el de la *Croisière Noire 1924-1925*, on, a més d'una documentació fotogràfica d'après nature del país «negre» podreu tocar el famós Citroën.

MÀRIUS GIFREDA

**Aquest número ha estat
passat per la censura
governativa**

LA CERAMISTA VIENESA VALLY WIESELTHIER

El que primer sorprèn d'aquesta artista és el dinamisme; un dinamisme que flueix de la seva persona i s'encomana a la seva obra; un dinamisme creador i personalista, molt diferent del dinamisme que podríem dir-ne reproduïdor i fidelista.

Vally Wieselthier té un segell, un gust directament agafat de Viena, d'aquesta ciutat vella, aristocràtica, cordial i distingida. Pertany, doncs, de ple a aquesta escola i fou a Viena mateix on guanyà el títol de mestre gerrer.

Els gerros de Vally Wieselthier són apreciadíssims sobretot a Àustria i a Alemanya, on el nom d'aquesta artista frueix d'una extensa fama. I no solament és coneguda pels seus gerros, sinó per les seves figures,

motius plens de gràcia, de línies expressives i suaus i on el tret decoratiu aconsegueix una funció plaent i sostinguda.

Es hàbil i això li fa cercar camins en l'escultura que sense els seus recursos serien arriscats. La condició movimentada, diem de fuga, de les seves produccions, serveix de suport a l'interès que aquestes tenen tothora.

No es ceneix solament a la ceràmica, sinó que fa models per la vidrieria i les fàbriques de porcellana millors d'Àustria i Alemanya; dibuixa per a l'aplicació de teixits i de papers; sap tornejat com els millors torners i arreu on acut la seva activitat deixa l'empremta valuosa del seu talent.

Es comprèn que amb aquesta distribució incessant del seu dinamisme, la seva obra resulti esparsa i variadíssima; és, però, sempre exemplar, lligada a la marca d'aquest gust vienes al qual precisament dona to i que ha fet florir rera seu un bon estol de deixebles.

Ara, Vally Wieselthier es troba a Nova York. Sent l'atracció dels viatges i es trasllada amb facilitat de l'un país a l'altre. On viu, però, més llargues temporades, és a París.

La definició d'aquesta artista és el moviment; com si se li hagués encomanat el del torn. Cal només mirar alguna producció seva per adonar-se'n. Les seves figures àgils, a punt de volar, com si s'oposessin a la gravitació dels cossos; els seus gerros clars, originals, amables als ulls i als dits; les seves composicions de ceràmica per xemeieus, per fonts, etc., ben trobades de matís d'ornamentació i de plaçament de les figures, tot, en fi, el que passa per les mans d'aquesta artista, es coneix per la seva característica de fuga, de manca de pes i d'expressió afinada.

El curiós d'aquesta ceramista, és que no emmotilla, sinó que les seves obres són sempre exemplars fets directament. Amb raó podem dir, doncs, com ho hem sentit afirmar més d'una vegada a algun amic seu, que l'activitat de Vally Wieselthier és il·limitada.

Sacrifica els volums a l'agilitat de línies i això produeix aquest punt insegur d'inesitabilitat que tan hàbilment compensa amb els additaments de sensació movidissa i de pura satisfacció visual.

Malgrat això, la ceràmica de Vally Wieselthier viu sempre amb una vida alegre i afable de tons. Ni una rigidesa mal ensopegada; ni una duresa que no es faci tova als seus dits; fins i tot en les exòtiques expressions dels animals que trobem en certs gerros.

Potser al fons del fons hi veiem, sense que això vulgui ésser un retrat, que aquesta varietat que tant complau a aquesta artista, resta un xic de serietat a la seva obra escultòrica.

RAMON XURIGUERA

Palau de l'Agricultura

seguit us diria: «Ja ho tinc!... això representa una mostra qualsevol de «Casino Recreatiu», construït fa vint anys, en diferents pobles de Catalunya.» Però la Casa de la Premsa d'una Exposició Internacional de Barcelona de l'any 1929, no ho hauria dit mai.

En la façana d'aquest edifici, per bé que de reduïdes dimensions, no s'hi ha estalviat pas tota mena d'ornamentació. En el xamfrà de l'entrada, dos parells de pilastres amb rudiments d'entaulament, si bé, és veritat, no aguanten res, destaquen cruament del fons vermellenc de la façana de maó. Elevant la mirada us anireu adonant d'un repertori variat d'arcs apuntats, de mig punt, frisos de columnetes decoratives de fisonomia més o menys medieval, sense cap ober-

l'excel·lent coberta vidriada, la grandiositat de la sala i les escaients proporcions de les pilastres, hauré liquidat tots els elogis.

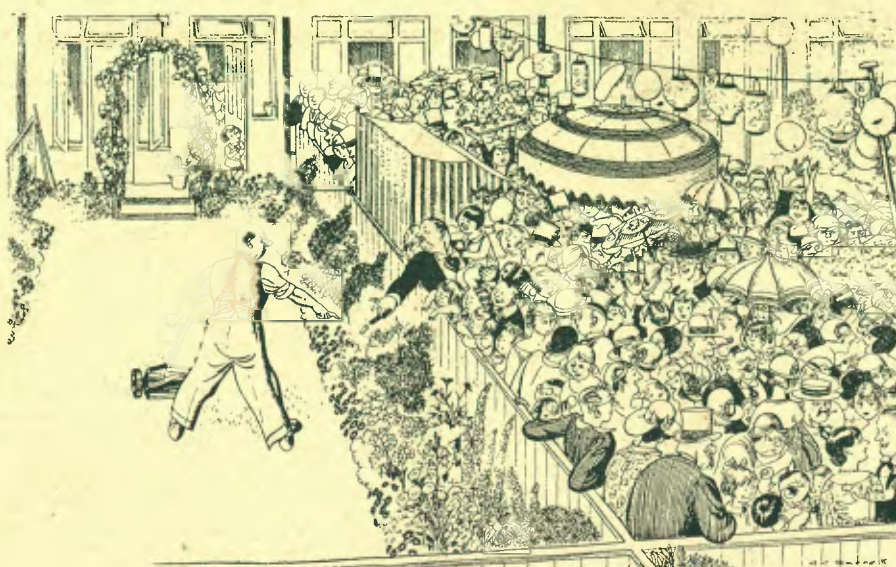
Si ens aturem, uns moments, a mirar els detalls de la façana veurem un repertori escollit de reproduccions escultòriques, de gran prestigi: L'Auriga, l'Esculapi, el Sant Jordi de Donatello, la Venus de Milo, etc.

Dels *stands* del seu interior són remarcables els de les cases «Uralita», «Masrera i Carreras», i en la secció italiana, «Vedat» i «Richard Ginori». D'altres n'hi ha en construcció que, segurament, farien augmentar la llista.

La «Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros» exhibeix una residència d'un bon sentit tradicional.

La fisonomia d'aquest pavelló té un caient

GRAN FESTA A LA TORRE DEL SENYOR X.

— Ei, què és això d'espolsar la cendra sobre les meves flors?
— Perdoneu, però és que estem tan estrets que no puc espolsar-la enlloc més.

(Passing Show.)

— És el meu pare, sinó que quan va vestit així es dona de menys de dir-me res.

(Life.)

— El detingut es va oposar amb violència a deixar-se agafar?
— Ja ho crec! Ens va abordar la seva dona.

(London Opinion.)

La mestressa de la casa. — La meva germana ha après la seva veu de la meua.
L'invitat. — Ja heu tingut força sort, doncs, de desempallegar-vos-en.

(Passing Show.)

— Ei, correu, obriu-me la clau!!
— Oh, i si ell també entra?

(Passing Show.)

— Què passa amb aquestes corredisses?
— Diuen que hi ha un banyista que s'ofega.
— Gràcies a Déu que trobarem un parell de cadires per seure.

(The Humorist.)

L'escombraplatges. — ¿Si he trobat un senyor amb bigoti negre, ulleres i sabates blanques? No, senyora; només trossos de paper, puntes de cigarreta i pells de platan.

(The Humorist.)

“LA PÈRGOLA”

EL RESTAURANT DE MODA

Situat
davant la meravella d'aigües lluminoses
prop del Gran Brollador

Bona cuina, bon servei i bon preu
COBERTS A 12 PESSETES

ORQUESTINA VERDURA

Telèfon 33924

— Maleït siga! El meu barret!
— No t'espantis, papà; és el d'aquell senyor que dorm.

(The Humorist.)

El motociclista. — ¿Quin és el millor camí per anar a Castellet?
L'automobilista empipat. — Em començo a pensar que és el tren.

(The Humorist.)

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAFADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a “Forfait”
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

**Informes
i Pressupostos gratis**

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Palau Nacional

ENTRADA AL MATI GRATIS
ENTRADA A LA TARDA 0'50 PTES.

Poble Espanyol

Han estat posats a la venda els carnets de 25 entrades, al preu de 22,50 pessetes.

Aquests carnets són vàlids per a tots els dies. Es tallarà una entrada del carnet els dies que valgui una pesseta, i els dies que l'entrada al recinte sigui de dues pessetes es tallaran dues entrades dels esmentats carnets.

Les persones posseïdors de carnets antics d'entrada al recinte de l'Exposició podran fer-ne ús, des d'ara, en la forma següent:

Els dies que l'entrada al recinte de l'Exposició valgui dues pessetes, per cada fulla només podrà entrar una sola persona.

Els dies que l'entrada al recinte sigui d'una pesseta, per cada fulla podran entrar dues persones.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessos seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Visiteu a l'Exposició el carro d'En

BON.

CARICATURISTA

Caricatures minut: 5 ptes. Caricatures Exposició: 30 ptes.

Av. del Marquès de Comillas (davant el Poble Espanyol)
Telèfon 34482

Subscriuiu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALA

Polai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.
de _____ de 19____

Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis
àtica (mal de pedra), Bronquitis paron-
quimatoses, Nefritis crònica, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Anunciar

a

MIRADOR

és donar a conèixer
un producte
per tot
Catalunya

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per
a noves indústries

Noves instal·lacions
canvis i trasllats

Certificats de
productor nacional

Expedients de protecció
de l'Estat

Representant especial
a MADRID

Contribució industrial
territorial, utilitats

Guia. — Aquesta és l'habitació on va ser assassinada la comtessa.
Turista. — No és pas la mateixa habitació que dèieu l'any passat.
Guia. — És que en aquella ara hi treballen els paletes.

(Passing Show.)

SUBSCRIVIU-VOS A LA

GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT

Un any: Barcelona, 17 ptes. — Península, 18 ptes.
Un trimestre: Barcelona, 6 ptes. — Península, 6'50 ptes.

Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

URALLITA